

УДК 342.5
УКПП
№ державної реєстрації 0118U003575
Інв. №

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
(СумДУ)
40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2
тел. (0542) 334108, факс (0542) 334049

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
д-р фіз.-мат. наук, професор
_____ А.М. Черноус

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
Система критеріїв зовнішнього моніторингу діяльності єдиного
правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної
безпеки держави
(проміжний)

Начальник НДЧ
канд. фіз.-мат. наук, с.н.с.

Д.І. Курбатов

Керівник НДР
д-р юрид. наук, проф.

А.М. Куліш

2018

Рукопис закінчено 19 «грудня» 2018 р.
Результати роботи розглянуті науковою радою СумДУ протокол
від 27 грудня 2018 № 6

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 65 с., 74 джерел.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ, ФІНАНСОВА ПОЛІЦІЯ, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, КРИТЕРІЇ ЗОВНІШНЬОГО МОНІТОРИНГУ

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері оцінювання результатів діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Мета дослідження полягає в розробці системи критеріїв оцінювання діяльності єдиного правоохоронного органу України, який забезпечуватиме фінансову та економічну безпеку держави на основі аналізу теоретико-методологічних підходів, нормативних актів та результатів соціологічних досліджень.

Предметом дослідження є система критеріїв зовнішнього оцінювання діяльності єдиного правоохоронного органу, який забезпечуватиме фінансову та економічну безпеку держави.

Методи дослідження. Для досягнення мети було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Основними спеціально-правовими методами дослідження стали: логіко-семантичний, системно-структурний, статистичний, порівняльно-правовий, формально-логічний. Зокрема, за допомогою логіко-семантичного методу з'ясовано зміст загальнотеоретичних засад оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Порівняльно-правовий метод загалом дозволив узагальнити досвід оцінювання діяльності правоохоронних органів у зарубіжних державах. Формально-догматичний аналіз уможливив виявлення недоліків і колізій у чинному національному законодавстві щодо оцінювання діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. А за допомогою формально-логічного методу зроблено висновки щодо можливості запровадження досвіду зарубіжних держав у сфері оцінювання діяльності правоохоронних органів в Україні. Застосовувався також метод статистичного аналізу для висвітлення даних про сучасний стан діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони впровадженні у навчальний процес Сумського державного університету, що підтверджується актом впровадження від 20.12.2018 року; наукові результати проекту використовуються безпосередньо при вивченні таких дисциплін як «Судові та правоохоронні органи», «Адміністративне право України».

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР – д-р. юрид. наук, директор ННІ права	_____	А. М. Куліш (висновок, розділ 1)
19.12.2018		
Відповідальний виконавець канд. юрид. наук, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права,	_____	О. М. Резнік (розділ 2, 3)
19.12.2018		
д-р. юрид. наук, професор кафедри АГПФЕБ ННІ права,	_____	В. В. Волік (вступ)
19.12.2018		
аспірант кафедри АГПФЕБ ННІ права	_____	Н. С. Андрійченко (розділ 2,3)
19.12.2018		
аспірант кафедри АГПФЕБ ННІ права	_____	А. В. Стеблянко (розділ 4)
19.12.2018		
аспірант кафедри АГПФЕБ ННІ права	_____	А. І. Малус (розділ 4)
19.12.2018		
студент гр. Юм-73 ННІ права	_____	В.О. Петренко (розділ 1)
19.12.2018		
студент гр. Юм-73 ННІ права	_____	Н. Миколенко (розділ 1)
19.12.2018		

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Загальнотеоретичні засади оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України.....	7
2 Практичні особливості адміністративно-правових засад оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України.....	16
3 Зарубіжний досвід оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України.....	33
4 Обґрунтування можливості запровадження зарубіжного досвіду щодо оцінювання діяльності правоохоронних органів в Україні.....	45
Висновки.....	57
Перелік джерел посилання.....	59
Додаток А.....	65

Вступ

Захист фінансово-економічних інтересів особи, суспільства та держави національним законодавством покладено на правоохоронні органи України. Відповідно від того наскільки ефективно останні виконують покладені на них обов'язки залежить рівень фінансово-економічної безпеки держави.

Загалом визначення ефективності діяльності правоохоронних органів є складним процесом, який включає в себе оцінку безлічі факторів діяльності та висвітлення шляхів подолання неефективних аспектів. Разом з тим якщо оцінка діяльності правоохоронних органів взагалі не буде проводитися або навпаки проводитиметься не в повній мірі чи неправильно, то фактично неможливо буде визначити реальний стан виконання останніми завдань у сфері протидії та боротьби з фінансово-економічними правопорушеннями, виявити недоліки у їх діяльності, прогалини у національному законодавстві, які можуть бути однією із причин їх появи. Більше того в умовах реформування правоохоронних органів в Україні, а також створення єдиного правоохоронного органу щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки України оцінювання ефективності їх діяльності має стати одним із важливих інструментів їх організації та діяльності.

Таким чином дослідження питання оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки в Україні, вивчення зарубіжного досвіду, визначення можливості удосконалення українського законодавства щодо оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів на основі зарубіжного досвіду є актуальними.

Мета дослідження полягає в розробці системи критеріїв оцінювання діяльності єдиного правоохоронного органу України, який забезпечуватиме фінансову та економічну безпеку держави на основі аналізу теоретико-методологічних підходів, нормативних актів та результатів соціологічних досліджень.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері оцінювання результатів діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Предметом дослідження є система критеріїв оцінювання діяльності єдиного правоохоронного органу, який забезпечуватиме фінансову та економічну безпеку держави.

Методи дослідження. Для досягнення мети було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Основними спеціально-правовими методами дослідження стали: логіко-семантичний, системно-структурний, статистичний, порівняльно-правовий, формально-логічний. Зокрема, за допомогою логіко-семантичного методу з'ясовано

зміст загальнотеоретичних засад оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Порівняльно-правовий метод загалом дозволив узагальнити досвід оцінювання діяльності правоохоронних органів у зарубіжних державах. Формально-догматичний аналіз уможливив виявлення недоліків і колізій у чинному національному законодавстві щодо оцінювання діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. А за допомогою формально-логічного методу зроблено висновки щодо можливості запровадження досвіду зарубіжних держав у сфері оцінювання діяльності правоохоронних органів в Україні. Застосовувався також метод статистичного аналізу для висвітлення даних про сучасний стан діяльності правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони впровадженні у навчальний процес Сумського державного університету, що підтверджується актом впровадження від 20.12.2018 року; наукові результати проекту використовуються безпосередньо при вивченні таких дисциплін як «Судові та правоохоронні органи», «Адміністративне право України».

1 Загальнотеоретичні засади оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України

Економічна, соціальна та політична стабільність країни напряду залежить від ефективної політики забезпечення фінансово-економічної безпеки. Однозначного трактування поняття фінансово-економічної безпеки як в нормативній базі так і в юридичній літературі не має тому його розуміння є різним і дискусійним.

Відповідно до положень Закону України «Про національну безпеку України» національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

В юридичній літературі існує велике розмаїття розумінь поняття національної безпеки як в широкому так і в вузькому розуміннях. В свою чергу Вважаємо за необхідне висвітлити наступне поняття даної категорії, зокрема: національна безпека – сукупність елементів, гарантованих законодавством та спрямованих на забезпечення життєво-важливих інтересів таких трьох об'єктів, як людина, суспільство, держава від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Оскільки поняття національної безпеки України є доволі широким та охоплює всі сфери національних інтересів, яким може бути спричинена будь-яка небезпека, то воно має свої підвиди, а саме політичну, економічну, екологічну, інформаційну та інші. Важливе місце в системі реалізації заходів щодо забезпечення національної безпеки посідає економічна безпека, оскільки саме вона визначає спроможність країни гарантувати її самостійний, сталий розвиток, ефективне функціонування інституту громадянського суспільства, можливість налагодження дієвої оборони країни, як зовнішньої, так і внутрішньої тощо.

Юридична література містить багато підходів до визначення поняття економічної безпеки держави за допомогою таких характеристик:

- стійкість та стабільність, протидія внутрішнім і зовнішнім загрозам, що вбачається у міцності та надійності зв'язків між усіма елементами економічної системи, стабільності економічного розвитку держави, стійкості до стримування та знешкодження дестабілізуючих факторів;

- економічна незалежність, що характеризує насамперед можливість для будь-якого суб'єкта економічної безпеки самостійно приймати і реалізовувати стратегічні економічні та політичні рішення для розвитку,

можливість використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення стабільності та розвитку;

– самовідтворення та саморозвиток. Ця характеристика передбачає створення необхідних умов для ведення ефективної економічної політики та розширеного самовідтворення, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені;

– національні інтереси. Ця характеристика визначає спроможність національної економіки захищати національні економічні інтереси.

У своїй роботі І. Чорнодід під поняттям економічна безпека розуміє інтегральну категорію та особливість її стану в національній господарській системі у вигляді системної сукупності негативних чинників, розв'язання яких вимагає використання комплексу дій інституційного нормативно-правового та організаційно-економічного характеру, заходів спрямованих на збалансоване і стабільне зростання економіки держави, що покращує конкурентоспроможність національної економіки та включає механізм захисту національних економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз.

В свою чергу науковець І. Мішина зазначила, що, що економічна безпека повинна досліджуватися як система як горизонтальних, так і вертикальних економічних відносин між державою, регіонами, фірмами та окремими індивідами з приводу досягнення такого рівня економічного розвитку, при якому забезпечується ефективне задоволення потреб і гарантований захист інтересів всіх суб'єктів економіки, навіть при несприятливих умовах розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів.

Г. Дарнопих в своїй праці розглянув економічну безпеку держави якнайважливішу якісну характеристику економічної системи, що відображає здатність підтримувати послідовну реалізацію національно-державних інтересів, стійку дієздатність господарчих суб'єктів, адекватні умови життєдіяльності людини.

Виходячи з аналізу тверджень основоположних науковців зазначених вище, підсумовуємо, що поняття економічної безпеки досить обширне та водночас лаконічне, тобто можна сказати, що економічною безпекою нашої держави є система функціонування ряду суб'єктів, які запобігають значному утворенню негативних чинників у розрізі господарювання, бюджету, та загалом забезпечення економічної стабільності нашої держави через призму чітких дій регламентованих нормами діючого законодавства.

Однією з складових економічної безпеки є фінансова безпека, яка включає в себе сукупність якісних показників фінансової стійкості країни, які формуються на основі наступних факторів, а саме: рівня фінансової незалежності держави, характеру фінансово-кредитної політики, політичного

клімату та рівня законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери в країні.

Таким чином аналізуючи попередньо надані визначення можна дійти висновку, що фінансово-економічна безпека держави – це якісна категорія стану країни, який досягнутий проведенням комплексу дій орієнтованих на усунення зовнішніх та внутрішніх фінансово-економічних загроз, які негативно впливають на суспільні відносини на всіх рівнях починаючи з держави і закінчуючи громадянами, також швидке реагування на появу нових загроз та ефективно пристосування до нових умов.

Суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки в Україні є правоохоронні органи. Поняття правоохоронних органів є доволі вживаним, воно часто звучить в засобах масової інформації, в юридичній літературі, в нормативно правових актах, однак чіткого розуміння населення щодо його змістової частини не досить сформовано.

Чинне законодавство, а саме Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» надає наступне визначення: правоохоронні органи – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Розуміння поняття «правоохоронні органи» в юридичній літературі є доволі дискусійним, загалом вчені розглядають дане поняття в широкому та вузькому розуміннях. Розглядаючи дане поняття в широкому розумінні вчені включають в нього функціонування системи всіх державних органів до компетенції яких входять функції контролю за додержанням законності і правопорядку. У вузькому розумінні йдеться про спеціально створені державні органи правопорядку функціями яких є боротьба з діяльністю громадян яка проходить у розріз нормам чинного законодавства та порушує встановлені моральні та законодавчі устрої.

А. Куліш, під поняттям правоохоронних органів розуміє спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності і правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції.

Правознавець В. Тацій визначає, що у результаті широкого тлумачення правоохоронної функції до правоохоронних органів включаються майже всі органи виконавчої влади, які в тій чи іншій мірі займаються виконанням правоохоронних функцій, тобто опосередковано й правоохоронною діяльністю.

Д. Бородін висвітлює дане поняття наступним чином: правоохоронний орган – це державний орган, виконання яким однієї чи кількох головних правоохоронних функцій є основним у його діяльності, який характеризується окремим матеріально-технічним забезпеченням співробітників і до якого діючим законодавством пред'являються спеціальні вимоги і співробітники якого з метою ефективного виконання своїх обов'язків законами та підзаконними нормативними актами наділяються специфічними правами та обов'язками.

М. Мельник та М. Хавронюк доктори юридичних наук у своїй статті до правоохоронних органів відносять лише ті, що діють у межах кримінально-процесуальної чи адміністративної процедури, ведуть боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями.

З позиції Т.О. Шкулі, до правоохоронних належать органи, які, поряд з другорядними (допоміжними), виконують одну або кілька головних правоохоронних функцій, які є визначальними в їх діяльності (профілактичну, захисну, ресоціалізаційну, оперативно-розшукову, розслідування злочинів, судового розгляду справ, розгляду справ про адміністративні правопорушення, розгляду справ про фінансові та адміністративно-господарські правопорушення, виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів). У широкому розумінні, на думку автора, до правоохоронних органів належать суд, прокуратура і правоохоронні органи по боротьбі зі злочинністю, у вузькому – тільки правоохоронні органи по боротьбі зі злочинністю. З думкою автора можна погодитися однак не в повній мірі, оскільки аналізуючи норми законодавства, а саме Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», який розділяє поняття правоохоронних органів та суду, тому відносити судові органи до категорії правоохоронних є помилкою.

Змістом правоохоронної діяльності у вузькому розумінні є:

- а) нагляд за виконанням правових вимог;
- б) дослідження обставин діянь, котрі мають ознаки неправомірності;
- в) вирішення по суті справ про порушення права;
- г) реалізація прийнятих рішень.

Але для систематизації правоохоронних органів вказаних критеріїв недостатньо. Необхідно застосовувати й інші критерії, зокрема:

- обсяг і спеціалізацію правоохоронної діяльності в структурі функціонального призначення державного органу;
- метод правоохорони.

Виходячи з широкомасштабності поняття правоохоронної діяльності як діяльності з охорони внормованого правового режиму життєдіяльності суспільства, доречно виокремлювати такі види органів:

1) органи охорони правопорядку – це державні органи, уповноважені на здійснення правоохоронної функції шляхом застосування дій примусового характеру у встановленій процесуальній формі. Це органи досудового розслідування; органи виконавчої влади, що реалізують державну політику в тій чи іншій сфері правоохоронної діяльності: Міністерство внутрішніх справ, Міністерство юстиції, Служба безпеки України, державна виконавча служба тощо;

2) інші органи – це органи (державні і недержавні), для яких функція правоохорони не є основною, і вони не мають повноважень застосування дій примусового характеру в разі виявлення порушень права. Це прокуратура, адвокатура, нотаріат тощо.

Таким чином, можна дійти висновку, що поняття «правоохоронні органи» є комбінованим, поєднує декілька груп уповноважених державою органів, які за характером встановлених законом повноважень щодо здійснення правоохоронної діяльності є спеціалізованими з охорони прав і законних інтересів особи, суспільства, держави або виконують правоохоронну функцію поряд з іншими функціями.

Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» висвітлює перелік правоохоронних органів, які стоять на варті економічної безпеки України. Відповідно до норм зазначеного Закону до правоохоронних органів України відносять:

- прокуратуру;
- Національну поліцію;
- Службу безпеки України;
- Військові служби правопорядку у Збройних Силах України;
- Національне антикорупційне бюро України;
- органи охорони державного кордону;
- органи доходів і зборів;
- органи і установи виконання покарань;
- слідчі ізолятори;
- органи державного фінансового контролю;
- рибоохорони;
- державні лісові охорони;
- інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Таким чином, можна дійти висновку, що закон виділяє необмежене коло органів, які відносять до категорії правоохоронних, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції висвітлюються через призму норм інших нормативно-правових актів. Оскільки законодавство не містить чіткого нормативного визначення поняття та структури правоохоронних органів це обумовлює необхідність звернення до

теоретично-методологічних джерел, які також не відрізняються точністю та однозначністю.

Нормативно правові акти в більшості випадків не розкривають в повній мірі зміст структури органів, які відносяться до категорії правоохоронних, однак містять приписи зі змісту яких зрозумілі органи, які навпаки розділяються з даною категорією. Наприклад. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», як і Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» розділяють поняття правоохоронних органів та суду.

Положення Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» у контексті статті розділяє поняття правоохоронних органів та державних органів України, тобто, виходить, що правоохоронні органи не належать до державних органів. Висновки, які виходять з положень зазначеного закону є помилковими, оскільки правоохоронні органи є державними і підтвердженням є хоч би положення статті 1 Закону України «Про Службу безпеки України», яка зазначає, що служба безпеки України – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України.

Законодавство України щодо висвітлення даного питання містить деякі суперечності. Наприклад, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» зазначає: «громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати в установленому цим Законом порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин», тобто виходить що дане положення чітко розділяє поняття правоохоронних органів та органів виконавчої влади. Закон України «Про захист суспільної моралі», в свою чергу, в статті 15 зазначає: «контроль за наявністю ліцензії у суб'єктів господарювання, дотримання ними ліцензійних умов здійснюють спеціально уповноважений орган, що видав відповідну ліцензію, правоохоронні органи та інші органи виконавчої влади в межах своїх повноважень шляхом проведення планових та позапланових перевірок», тобто впливає, що в даному твердженні правоохоронні органи є частиною органів виконавчої влади.

Таким чином проведений аналіз положень статей законодавства, щодо поняття правоохоронних органів відображає нечітке, суперечливе і непослідовне вживання законодавцем даного терміну.

Взагалі перелік правоохоронних органів, які забезпечують фінансову та економічну безпеку нашої держави, в зв'язку з рядом реформ, постійно змінюється. Не дивлячись на постійні зміни, механізм роботи правоохоронних органів постійно вдосконалюється та завдяки перейняттю досвіду у країн Європейського союзу, Азії, Сполучених Штатів Америки, Австралії, за останні декілька років зробив неймовірний крок на зустріч економічній стабільності країни.

Правоохоронні органи вказані вище є основоположними та фундаментальними основами на яких базується безпека економіки України, проте аналіз їх функцій сприяє висновку, що кожен орган виконує лише свій спектр обов'язків, що робить їх потрібними та не замінними. Та хоч і робота правоохоронних органів, які забезпечують економічну безпеку України досить різностороння, вона базується на дотриманні багатьох принципів.

Науковець А. Білас, у своєму авторефераті визначив, що межах системи принципів правоохоронної діяльності доцільно виокремити такі їх групи:

- 1) загальні (гуманізм, демократизм, свобода, соціальна справедливість тощо);
- 2) спеціальні (принципи верховенства права; законності; визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; гарантування прав і свобод людини, відповідальності держави перед людиною; рівності усіх перед законом; взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, населенням; професіоналізму і компетентності; незалежності суб'єктів правоохоронної діяльності; неприпустимості зворотної дії правових актів в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи тощо).

Правоохоронна діяльність органів, які віднесені до даної категорії відображається в її функціях, які, в свою чергу, виступають критеріями спеціалізації у системі правоохоронних органів. Основними функціями правоохоронної діяльності на думку Д.І. Бородіна є:

- 1) профілактична (профілактика правопорушень, що тягнуть за собою юридичну відповідальність);
- 2) захисна (захист життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб);
- 3) охоронна (охорона громадського порядку, громадської безпеки і власності);

4) ресоціалізаційна (найбільш характерна для органів і служб у справах неповнолітніх, служб, що здійснюють адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі);

5) оперативно-розшукова;

6) розслідування злочинів;

7) судовий розгляд справ про злочини;

8) розгляд справ про адміністративні правопорушення;

9) розгляд справ про фінансові та адміністративно-господарські правопорушення (розгляд справ про адміністративні правопорушення, вчинені юридичними особами або громадянами підприємцями);

10) виконавча (виконання вироків, рішень, ухвал та постанов судів, постанов органів слідства та прокурорів).

Допоміжними правоохоронними функціями є:

1) контрольна (наглядова);

2) дозвільна (надання дозволів на здійснення певної діяльності, у тому числі підприємницької, або вчинення певних дій);

3) правороз'яснювальна (у тому числі функція подання правової допомоги);

4) аналітична та/або методична;

5) інформаційна (інформування інших державних органів, у тому числі правоохоронних);

6) нормотворча (з правом видання актів міжвідомчого характеру);

7) координаційна.

Правоохоронні органи можуть виконувати також й інші функції, які взагалі не можна віднести до правоохоронних: розвідувальна, забезпечення урядового зв'язку, подання соціальної допомоги (крім власне ресоціалізації громадян), антидиверсійна, конвойна тощо.

Думка Д.І. Бородіна, є майже вичерпною, однак не варто забувати, що історично закладено думку та поняття, яке нажалі на теперішній час зустрічається все рідше, правоохоронець – це людина в формі, а людина в формі – це приклад. Цій функції досить складно дати однозначну назву оскільки викликає суб'єктивні розбіжності в тлумачення, так-як можна її віднести до ресоціалізаційної, проте в ній не йдеться про активну роботу з певним прошарком населення. Її краще назвати соціальною функцією. Майбутнє будь-якої держави, її економіки, безпеки та взагалі розвитку на пряму залежить від виховання та морального і психологічного стану дітей та молоді. Соціальна функція правоохоронних органів впливає на пряму на правосвідомість громадян будь-якого віку та особливо на малолітніх осіб. Оцінка роботи правоохоронних органів яскраво відображається в кількості абітурієнтів до вишів правоохоронного напрямлення, оскільки позитивна оцінка правоохоронним органам складається роками та своїм прикладом,

професіоналізмом, принциповістю та підвищеним рівнем власної справедливості, загартовується нестримне бажання стати на захист своєї країни чи та в економічного боку чи то з правового чи іншого. Таким чином соціальній функції місце серед основних функцій правоохоронної діяльності.

Відповідно до законодавства України працівники суду і правоохоронних органів та їх близькі родичі мають право:

а) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброю з метою забезпечення виконання правомірних наказів і усних вимог, що добровільно не виконуються, для захисту особистої безпеки, безпеки близьких родичів, а також свого житла і майна;

б) вимагати і одержувати допомогу у виконанні покладених на них обов'язків, а в разі необхідності – для особистого захисту, а також свого житла і майна з боку відповідних правоохоронних та інших державних органів;

в) здійснювати спеціальні заходи забезпечення безпеки;

г) отримувати матеріальну компенсацію в разі загибелі працівника, каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, знищення чи пошкодження його житла і майна у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Життя і здоров'я працівників суду і правоохоронних органів підлягають обов'язковому державному страхуванню за рахунок коштів відповідних бюджетів.

Правоохоронна діяльність, уповноваженими органами здійснюється в рамках визначених чинним законодавством України. Її сутність обумовлена владністю відносин, тобто юридичною нерівністю сторін, їх вертикальністю. В таких відносинах встановлюється обов'язок суб'єкта усунути протиправну поведінку її наслідки та понести в законодавчо передбачених випадках заходів юридичного примусу.

Правоохоронні органи в своїй діяльності керуються безліччю нормативно правових актів, зокрема таких як Конституція України, Кримінальний кодекс України, Господарський кодекс України, Кодекс про адміністративні правопорушення, процесуальними кодексами, Законами України «Про національну безпеку України», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» та безліччю інших.

Загалом можна зазначити, що правоохоронна діяльність є складною оскільки поєднує право і його діяльність, публічно значимі функції та функцію охорони держави в цілому. До правоохоронної системи входять державні й недержавні суб'єкти правоохорони, які безпосередньо і здійснюють правоохоронну діяльність. Тобто правоохоронна діяльність це сукупність регламентованих дій в способах, формах і методах, визначених

законодавчо, здійснюваних державними органами, задля забезпечення охорони інформаційних, фінансово-економічних інтересів, забезпечення законності та правопорядку від протиправних посягань на захищені законами права та інтереси громадян та країни в цілому.

Аналізуючи даний пункт необхідно пам'ятати, що відповідно до положень Закону України «Про національну безпеку України» національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, а поняття «правоохоронні органи» є комбінованим, оскільки поєднує декілька груп уповноважених державою органів, які за характером встановлених законом повноважень щодо здійснення правоохоронної діяльності є спеціалізованими з охорони прав і законних інтересів особи, суспільства, держави або виконують правоохоронну функцію поряд з іншими функціями.

Правоохоронні органи України, які забезпечують фінансово-економічну стабільність нашої держави ні що інше, як захист від постійного тиску протиправних діянь, економічної не стабільності, військових агресій і таке інше, та засіб за допомогою якого йде боротьба з беззаконням на всіх рівнях. Щодо полегшення та покращення здійснення захисту Конституційних прав на безпечне та правове життя необхідно здійснювати постійну ескалацію рівня розвитку правоохоронної системи у розрізі вдосконалення нормативно-правової гілки та практичного підвищення досвіду.

2 Практичні особливості адміністративно-правових засад оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України

Забезпечення фінансово-економічної безпеки держави є необхідною умовою її розвитку. В цьому особливої уваги потребують зміни, що відбуваються в суспільстві у зв'язку з впровадженням в життя Стратегії розвитку «Україна – 2020». Відповідно до якої реформування передбачається в усіх сферах життєдіяльності суспільства та вимагає швидкого реагування з боку громадськості та держави в цілому.

При цьому, необхідно зазначити, що відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» в Україні починаючи з 2014 року здійснюються реформи правоохоронних органів метою яких є коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби та нових критеріїв оцінки роботи співробітників правоохоронних органів для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.

Незважаючи на реформування правоохоронних органів їх діяльність у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки держави не змінилася на краще. Так, результати соціологічного дослідження свідчать, що більшість опитаних оцінили рівень захищеності фінансової системи України від зовнішніх та внутрішніх загроз досить критично (Рисунок 2.1).

Рисунок 2.1- Рівень захищеності ФСУ від зовнішніх та внутрішніх загроз

Респонденти в ході соціального опитування також вказували на основні зовнішні загрози фінансово-економічним інтересам держави, зокрема: офшорні зони і невиконання міжнародних угод; залежність від іноземних кредитів; коливання твердих валют, зовнішній борг; вимоги міжнародних

організацій, зовнішня агресія Російської Федерації; залежність від кредитів Міжнародного валютного фонду; негативний баланс експорт/імпорт; слабкість національної валюти; рейдерські схеми на ринку цінних паперів, корупція у правоохоронних органах тощо.

У свою чергу, серед внутрішніх загроз фінансовій системі держави експерти виділили: відсутність внутрішнього виробництва та ринків збуту; корупція; низька кваліфікація кадрів; нераціональне використання бюджетних коштів; лобіювання парламентом інтересів різних фінансових груп; невдала державна політика в сфері економіки, постійна інфляція, відсутність виробництва; відсутність стабільної банківської системи; спад економіки, тіньова економіка, низька купівельна спроможність грошової одиниці; прийняття важливих рішень через призму політичних тимчасових інтересів; зрощення олігархії з державним апаратом та їх безвідповідальність.

Варто зазначити, що рівень захищеності фінансово-економічних інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз багато в чому залежить від діяльності правоохоронних органів, яку експерти також досить скептично оцінили (Рисунок 2.2).

Рисунок 2.2- Рівень виконання своїх функцій з боку правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи України

Важливим є також те, що не спостерігається особливих відмінностей в оцінках з боку експертів, які працюють в різних сферах. При цьому, високі оцінки рівня виконання правоохоронними органами своїх функцій у сфері захисту фінансової системи України були виставлені саме експертами-представниками державного сектору (8,33%) (Рисунок 2.3).

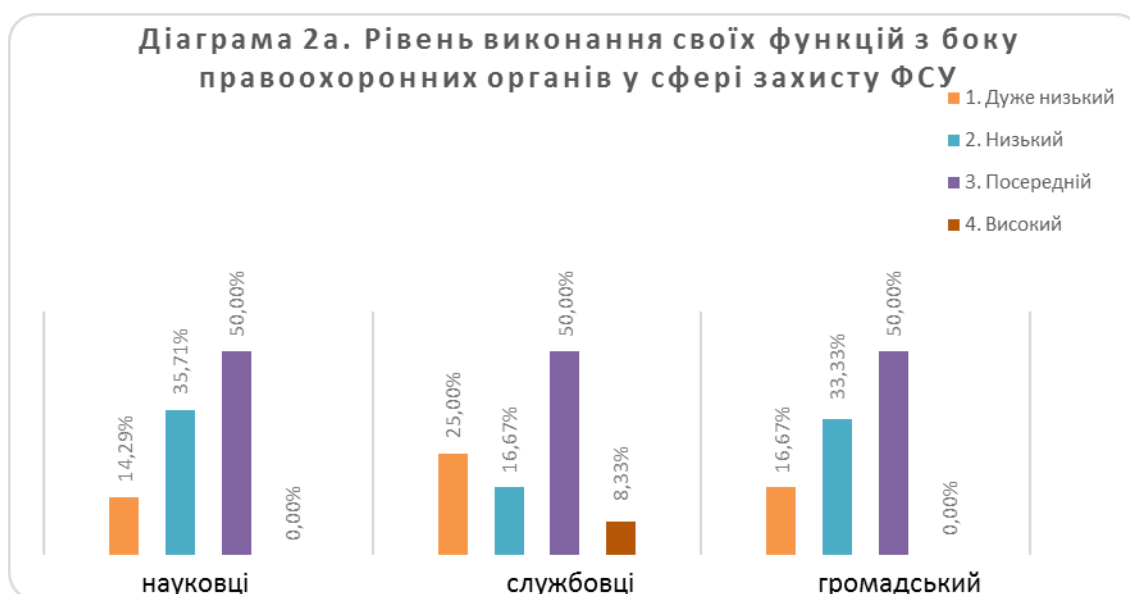

Рисунок 2.3- Рівень виконання своїх функцій з боку правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи України

Фактичний рівень діяльності правоохоронних органів у сфері захисту фінансово-економічних інтересів держави обумовлює неоднозначні підходи населення щодо доцільності реорганізації таких правоохоронних органів у єдиний орган. При цьому, респонденти із півдня та заходу більш активно підтримують необхідність реорганізації вказаних органів, тоді як 55,56% опитаних респондентів зі сходу не підтримують таку ідею (Рисунок 2.4).

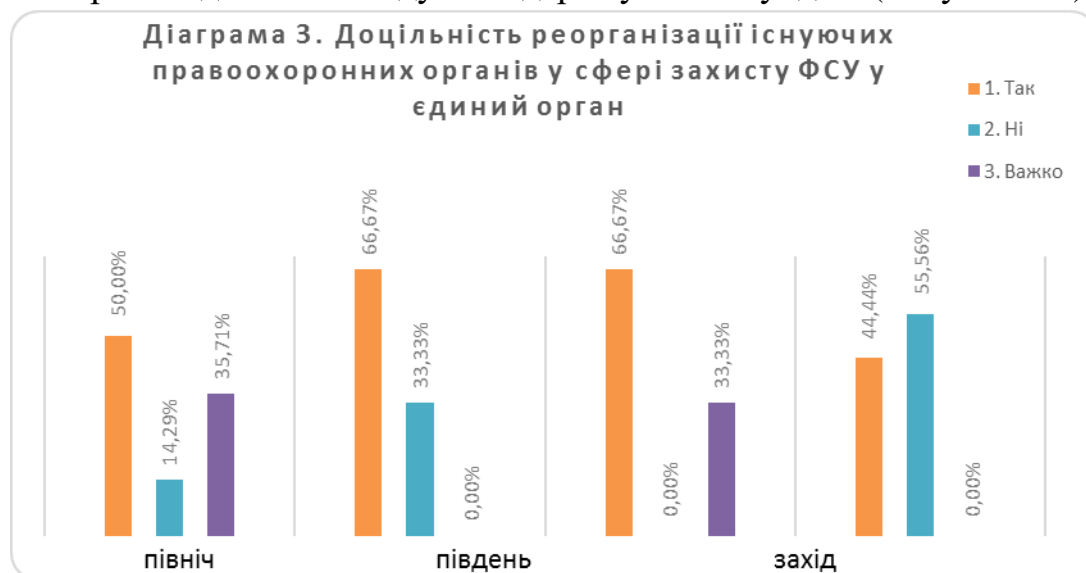

Рисунок 2.4- Доцільність реорганізації існуючих правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи України у єдиний орган

На думку деяких депутатів, фахівців та представників громадськості, реорганізація існуючих правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи держави та створення відносно нового органу є єдиним способом удосконалення діяльності правоохоронних органів щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. У зв'язку з

чим, протягом останніх років було здійснено низку спроб щодо такого реформування.

Так, у 2014 році було запропоновано реформувати податкову міліцію, а на її базі створити Службу фінансових розслідувань. 2016 рік ознаменувався розробкою законопроекту «Про фінансову поліцію» з метою розділення сервісної та правоохоронної функцій фіскальної служби, ліквідації податкової міліції, оптимізації структури та чисельності органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері фінансів, усунення дублювання їх функцій. Проте вже у березні 2017 року Кабінетом Міністрів України було схвалено законопроект «Про Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію)», згідно з яким створюється Служба фінансових розслідувань, яка має замінити податкову міліцію.

На думку фахівця з податкового та фіскального права міжнародної юридичної компанії LEXLIGA Злобіна В., уряд фактично пропонував просто перейменувати податкову міліцію в фінансову поліцію з виведенням цього силового органу зі структури Державної фіскальної служби України в безпосереднє підпорядкування Міністерству фінансів.

Безсумнівно вказані законопроекти містили ряд суперечливих положень, але вони підтверджують нагальність створення єдиного правоохоронного органу у сфері захисту фінансової системи держави. Але такий орган, про що свідчать і результати соціологічного опитування (Рисунок 2.5), у будь-якому разі має формуватися на конкурсній основі.

Рисунок 2.5- Новостворений правоохоронний орган повинен формуватися на основі

Досить дискусійним є також питання кому саме має бути підзвітний новостворений правоохоронний орган у випадку реорганізації існуючих правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи держави.

На думку 43,75% експертів новостворений правоохоронний орган у має бути підзвітним народу, шляхом проведення щорічного звіту перед ЗМІ, 21,88% вважають, що єдиний орган має бути підзвітним Президенту України, 15,63% – Кабінету міністрів України, 6,25% – Верховній раді України. Також експерти наголошують на визнанні доцільності контролю за процесом реорганізації та діяльності новоствореного органу з боку народу та ЗМІ. (Рисунок 2.6).

Рисунок 2.6- Необхідність громадського впливу на реорганізацію існуючих правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи України у єдиний орган

Таким чином, забезпечення фінансово-економічної безпеки України потребує вирішення широкого кола проблем, однією із яких є удосконалення діяльності існуючих правоохоронних органів щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави.

Доцільність зазначеного підтверджується, зокрема, досить критичними оцінками рівня діяльності вище вказаних органів з боку громадськості, у зв'язку з чим експерти все більше і більше підтримують доцільність реорганізації існуючих правоохоронних органів у сфері захисту фінансової системи України у єдиний орган. Хоча є також певні застереження з боку східних представників, 55,56% яких не підтримують таку ідею.

Не менш важливим є те, що опитані експерти демонструють однаковість у розумінні принципів такого реформування, зазначаючи, що у новий правоохоронний орган має обов'язково формуватися на конкурсній основі. У той же час отримані результати показують певну невизначеність експертів у питанні майбутнього підпорядкування новоствореного органу.

При цьому значні розходження в оцінках між представниками різних груп говорять лише про необхідність більш дієвого спілкування та обміну

досвідом для покращення ситуації у сфері діяльності правоохоронних органів щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави.

Визначення рівня забезпечення фінансово-економічної безпеки країни залежить від здатності протистояти загрозам внутрішнього та зовнішнього характеру, що насамперед впливають на її нормальне функціонування, а саме забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, яке здійснюється правоохоронними органами, які виконують свої повноваження у сфері економіки. Аналізуючи ситуацію, яка склалася в Україні на даний час, можна дійти висновку про наявність високого рівня фінансово-економічної злочинності, що показує низький рівень фінансово-економічної безпеки, все це викликано через неспроможність правоохоронних органів проводити розслідування та припиняти правопорушення у сферах економіки й фінансів. Для покращення ситуації необхідно проаналізувати діяльність правоохоронних органів, визначити її критерії оцінки ефективності, що при подальшому дослідженні допоможе виділити найефективніші сторони правоохоронної діяльності та покращити існуючі.

Відносно внутрішньої оцінки діяльності конкретних органів, можна стверджувати, що вона здійснюється уповноваженими (зазвичай вищестоящими) чи окремим підрозділом органу, що перевіряється (наприклад проведення анкетувань, надання звітності та інше).

Оцінка ефективності діяльності правоохоронних органів може бути «твердою» (статистичні дані) та «м'якою» (дослідження громадської думки, експертні опитування, публікації у засобах масової інформації тощо).

Оцінювання діяльності через показники відображені у статистичній звітності правоохоронних органів, за своєю природою не є (економічними) грошовими, крім тих що характеризують діяльність щодо боротьби з економічними злочинами, а також діяльність податкових органів.

Варто запропонувати загальні методичні підходи до внутрішньої оцінки результатів правоохоронної діяльності, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави за двома категоріями, такими як вид злочину та розрахунок результату по цьому злочину, наприклад: економічні злочини та порушення господарського законодавства оцінюються за фактичним розміром заподіяної шкоди та додатковими економічними санкціями; податкові злочини – фактичною сумою податків, прихованих від оподаткування та накладенням додаткових економічних санкцій; контрабанда – ринковою вартістю вирученої контрабандної продукції; хабарництво – за фактичним розміром виявлених хабарів; виготовлення та збут недоброякісної небезпечної та контрафактної продукції – ринкова вартість вирученої продукції та додаткові економічні санкції.

Насамперед варто виділити критерії-показники оцінювання ефективності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-

економічну безпеку в Україні тому цим органам необхідно дотримуватись таких характеристик: 1) розумність строків протягом виконання своїх посадових обов'язків; 2) показник профілактики та попередження злочинів (рівень залучення правоохоронців до активної служби; види та кількість попереджених злочинів); 3) показник законності (кількість скарг щодо неправомірної відмови у відкритті справ, незаконності закриття справ, зловживання службовим становищем); 4) показник професійності працівників правоохоронного органу; 5) громадська думка, що визначатиме рівень довіри населення до правоохоронців; 6) економічного аспекту їх роботи (скільки коштів виділено на утримання правоохоронців з бюджету і скільки повернуто в результаті здійснення ними своїх повноважень); 7) показник кількості поданих скарг до кількості справ, що були завершені з обвинувальним актом чи звільнені від відповідальності.

Наведемо, на прикладі окремих правоохоронних органів, існуючу модель внутрішнього оцінювання правоохоронних органів, як суб'єктів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави.

Єдиного визначення критеріїв чи засад оцінювання органів у нормативній базі не існує, як і чіткого переліку, натомість існують лише окремі аспекти оцінки діяльності даного органу в різних нормативних документах.

Економічною складовою оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, може бути те, що видатки на утримання органу фактично менші за суму коштів, що повертаються до державного бюджету, цей критерій характеризує позитивну сторону діяльності правоохоронних органів. Прикладом даної оцінки може слугувати діяльність прокуратури України. В паспорті бюджетної програми на 2017 рік Генеральної прокуратури України зазначено, що обсяг бюджетних призначень становить з загального фонду 4 893 426, 6 тис. гривень та із спеціального фонду 3 005 тис. гривень. Тоді як під час виступу Генерального прокурора України Юрія Луценка у Верховній Раді України 24 травня 2017 році була надана інформація щодо результатів діяльності Генеральної прокуратури України за рік. З його слів нова прокуратура приносила щодня до державного бюджету приблизно 142 мільйона гривень, а за рік завдяки діяльності Генеральної прокуратури України та робітників правоохоронної діяльності до державної скарбниці повернуто 52 млрд гривень.

Особливості діяльність органів прокуратури закріплена в Законі України «Про прокуратуру» від 2015 р. Існує проблема оцінювання прокурорської ефективності діяльності, вона полягає у відсутності відповідної законодавчої бази в частині нормативно-правової регламентації критеріїв оцінювання діяльності прокуратури. Для оцінки ефективності функціонування органів прокуратури найбільш важливим є те, що їх роботу можна визнати

ефективною лише у разі, якщо вони успішно виконують завдання щодо оптимального захисту гарантованих Конституцією України прав і свобод людини і громадянина та інтересів держави.

У статті 19 Закону України «Про прокуратуру» наголошено, що таємну перевірку доброчесності прокурорів Генеральної прокуратури України, регіональних і місцевих прокуратур проводять підрозділи внутрішньої безпеки в порядку, затвердженому Генеральним прокурором. До формального виду проведення внутрішнього оцінювання ефективності діяльності органів прокуратури, як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки, слід віднести результат проходження щорічної таємної перевірки доброчесності.

Іншим аспектом оцінки діяльності органів прокуратури можна виділити безпосередні статистичні данні, які є показником службової діяльності органів прокуратури, що закріплюються у звітах даних органів. Якщо брати звіти Генеральної прокуратури за 9 місяців 2018 р. діяльності, а саме звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, який безпосередньо впливає на стан фінансово-економічної безпеки України. Відомості про кримінальні правопорушення, які передували ст. 209 Кримінального кодексу України, у кримінальному провадженні кримінальних правопорушень, у яких досудове розслідування проводилося слідчими органів прокуратури: кількість кримінальних правопорушень, у яких досудове розслідування не закінчене на початок звітного періоду - 71; зареєстровано кримінальних правопорушень у звітному періоді - 45; кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими направлені до суду з обвинувальним актом (ст.291 КПК України) - 17, що стосується аналогічних показників 2017 р. за 9 місяців то вони наступні: кількість кримінальних правопорушень, у яких досудове розслідування не закінчене на початок звітного періоду - 45; зареєстровано кримінальних правопорушень у звітному періоді - 57; кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими направлені до суду з обвинувальним актом (ст.291 КПК України)- 5, а установлена сума доходів, здобутих злочинним шляхом (за обвинувальними актами ст. 209 ККУ) на 2017 р. становить 716873 118 грн., а на 2018 р. – 890 530 378 грн.

На виконання Закону України «Про запобігання корупції», антикорупційної програми Генеральної прокуратури України на 2018 рік, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України від 28.02.2018 № 36, погодженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.04.2018 № 167, Комісією з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури проведена оцінка результатів виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою. Згідно наказу це положення визначає загальні засади діяльності Комісії з оцінки корупційних ризиків у

діяльності органів прокуратури. Комісія є консультативно-дорадчим органом, який утворюється у Генеральній прокуратурі України для проведення оцінки корупційних ризиків.

Таким чином, проведеними оцінкою та моніторингом стану виконання заходу, передбаченого додатком, встановлено, що упродовж I півріччя 2018 року (з урахуванням проведеної оцінки у I кварталі 2018 року): виконано – 21 захід, або 51 %; перебувають на стадії виконання – 20, або 49 %.

Вжиті заходи здатні сприяти досягненню основної мети розробки антикорупційної програми відомства – створення додаткових запобіжників вчиненню працівниками органів прокуратури корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень.

На нашу думку, зазначимо, що критерієм оцінки корупційних ризиків у діяльності працівників прокуратури є звіти Комісії з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури.

Стосовно оцінки ефективності діяльності Національної поліції України, як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки, об'єктивно визначати оцінку роботи кожного поліцейського, за кількісним показником: розкритих злочинів та направлених до суду кримінальних проваджень, а не критерій оцінки який показує загальну кількість скоєних злочинів на відповідній території.

Законодавчо закріплено зовнішню засаду оцінювання діяльності поліції в ст. 11 «Про національну поліцію», де рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. В законі прописано, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Громадська думка є однією із складових довіри населення, вона ґрунтується на певних бажаннях чи інтересах, як і індивідуальна. Проаналізувавши поняття «громадської думки», можна зазначити, що громадська думка стосовно діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави – це узагальнений показник їх діяльності, він показує становище й статус органів в суспільстві, ставлення та готовність громадян до можливого співробітництва з органами правопорядку щодо запобігання, припинення та розкриття злочинів.

Стосовно даних наданих Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, то з минулим роком баланс довіри чи недовіри в Україні у всіх інституцій або майже не змінився, або погіршився. Спостерігається тенденція в українців, така що вони не довіряють усім керівним інституціям, а довіряють – волонтерам і громадським організаціям.

Зазначено, що порівняно з минулим роком рейтинги політичних лідерів та державних і соціальних інституцій ідуть донизу, набирається темп зростання недовіри. І найбільша недовіра - до найвищих керівних інстанцій. Це перш за все Верховна Рада, це - уряд України, це всі правоохоронні інституції, прокуратура, суди, державний апарат, Президент, Національний банк, комерційні банки, політичні партії.

До лідерів недовіри також потрапили такі складові правоохоронної системи як суди (-75%) та прокуратура (-74%). Дуже високим рівень недовіри виявився і до комерційних банків (-73%) та Національного банку України (-67%).

Негативний баланс довіри чи недовіри мають й інші соціальні інституції: поліція (-46%), СБУ (-26,5%), профспілки (-25%), західні ЗМІ (-22%), патрульна поліція (-19%), Омбудсман (-17%), НАБУ (-12%), органи місцевого самоврядування (-12%), ЗМІ України (-6%). З позитивних змін спостерігається покращення рівня довіри порівняно з минулим роком у НАБУ, не зважаючи на рівень недовіри (-12%) [14]. В XXI столітті отримати інформацію не складно, через існування мережі інтернет та роботи ЗМІ, громадськість може на даному етапі розвинути контрольовану діяльність державних органів та має можливість впливати на їх діяльність шляхом співробітництва чи наданні їм кваліфікаційної оцінки. Внутрішня оцінка правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни, така як надання звітності, статистичні показники є загальнодоступною до перегляду для населення, що дає можливість сформуватися громадській думці стосовно діяльності того чи іншого правоохоронного органу.

Можна виділити формальний критерій оцінки ефективності діяльності поліції, відповідно до основних положень керівника поліції, а саме подання звіту Міністру внутрішніх справ України про виконання покладених на поліцію завдань.

Кількісним критерієм внутрішньої оцінки діяльності Національної поліції є рівень розкриття злочинів, за яким у 2016 році – всього було розкрито 154,7 тис. злочинів з 562 тис., а у 2017 році було розкрито на 40 тис. злочинів більше, а всього їх зареєстрували близько 500 тис., що показує що відсоток розкриття злочинів в порівнянні з зареєстрованими становить близько 40%. Аналізуючи далі закон можна виділити внутрішню засаду оцінювання ефективності діяльності, як атестування поліцейських. Відповідно до ст. 57 Закону України «Про національну поліцію», атестування поліцейських проводиться з метою оцінки їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної

підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.

Наступним способом внутрішнього оцінювання ефективності діяльності є проведення аудитів.

Наказом Національної поліції України від 25.10.2017 р. № 1110 затверджено Положення про Департамент внутрішнього аудиту Національної поліції України (далі – ДВА НПУ). ДВА НПУ є структурним підрозділом апарату центрального органу управління поліції, який є головним у сфері організації та координації діяльності підрозділів внутрішнього аудиту міжрегіональних територіальних органів Національної поліції, територіальних органів поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві. ДВА НПУ є організаційно і функціонально незалежним, безпосередньо підпорядковується та є підзвітним Голові Національної поліції України, його діяльність побудована на принципах незалежності та об'єктивності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості, прозорості та політичної нейтральності.

На ДВА НПУ покладено обов'язок надавати Голові Національної поліції України об'єктивні та незалежні висновки та рекомендації, що стосуються функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення системи управління, запобігання розкрадання державного бюджету, а саме фактам незаконного, неефективного і нерезультативного використання коштів та державного майна, запобігання виникненню помилок в діяльності органів поліції.

Так як і в інших органах Національне антикорупційне бюро України надає звіти про свою діяльність – це можна виділяти, як формальний критерій внутрішньої оцінки ефективності діяльності цього органу. Ст. 26 Закону України «Про національне антикорупційне бюро» визначає, що кожного року не пізніше 10 лютого та 10 серпня подає Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України письмовий звіт про діяльність Національного бюро протягом попередніх шести місяців. Взагалі наведений критерій діяльності можна назвати комбінованим, бо він поєднує ознаки внутрішньої (звітність проводиться стосовно перевіряемого органу, уповноваженою особою цього органу) та зовнішньої оцінки ефективності діяльності (через подання звітності до вищестоящего органу, який не належить до структури перевіряемого). Проблема такої оцінки полягає в тому що не існує єдиної процедури опрацювання отриманої звітності, для покращення діяльності органу.

Що стосується внутрішнього оцінювання Служби безпеки України, то як і інші правоохоронні органи, що забезпечують фінансово-економічну безпеку, вона відповідно надає звіти. Згідно Закону України «Про службу

безпеки України», а саме ст. 31 в якій зазначено про постійний контроль за діяльністю Служби безпеки України, дотриманням нею законодавства здійснюється Верховною Радою України. Голова Служби безпеки України щорічно подає Верховній Раді України звіт про діяльність Служби безпеки України. Щодо особливостей діяльності Служби безпеки України, то вона інформує про свою діяльність через засоби масової інформації, шляхом надання відповідей на запити на доступ до публічної інформації та в інших формах у визначеному законодавством порядку.

Можна зробити висновок що універсальною засадою внутрішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів є проведення звітності відповідними органами, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. Саме звіти правоохоронних органів дають можливість проаналізувати та прослідкувати за деякими критеріями оцінювання: за виконанням річних планів, результатами проведених розслідувань за підзвітний період, статистичними даними відносно показників розкритих справ та коштів що були виділені для забезпечення нормального функціонування органу та сум, що були повернутими до бюджету за наслідком проведених розслідувань. Необхідно передбачити у законодавстві України: особливості, способи, критерії оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів та визначити поділ оцінки за внутрішніми та зовнішніми засадами.

Серед сучасних методів оцінювання однією із найбільш традиційних вважається атестація. Д. М. Овсянко під атестацією пропонує розуміти процедуру, яка сприяє вдосконаленню діяльності з підбору, підвищенню кваліфікації, розстановці державних службовців, визначенню рівня їхньої професійної підготовки та відповідності займаній посаді, присвоєння чергового кваліфікаційного розряду.

У свою чергу, З. М. Пушкар визначає атестацію як процедуру систематичного формалізованого оцінювання згідно з заданими критеріями відповідності діяльності співробітника чітким стандартам виконання робіт на конкретному робочому місці за конкретною посадою у визначений період часу. Таким чином, при атестації оцінюється відповідність співробітника вимогам до його кваліфікації та сумлінності праці.

Подібним є визначення поняття «атестація службовців правоохоронних органів» запропоноване К. Ю. Мельником, який під ним пропонує розуміти періодичну перевірку і оцінку відповідності службовця правоохоронного органу займаній посаді, яка здійснюється атестаційною комісією.

У науковій літературі зарубіжними науковцями наголошується на тому, що мета проведення атестації є багатоаспектною і включає: ідентифікацію професійної компетентності публічних службовців; визначення потреби у додатковій підготовці особи, що проходила атестацію; покращення

взаєморозуміння між керівниками та підлеглими; наступне прийняття рішення про подальший перебіг кар'єри службовця: залишення на посаді, підвищення або звільнення; наступне преміювання публічного службовця чи позбавлення премії, що здійснюється за результатами атестації.

На сьогодні питання атестації співробітників правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави регламентується різними нормативними актами.

Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України «Про проходження служби особами начальницького складу податкової міліції та обчислення їм вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги» № 1716 від 20 жовтня 1998 року передбачено, що особи начальницького складу підрозділів податкової міліції проходять службу відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ УРСР, затвердженим постановою Кабінету Міністрів УРСР № 114 від 29 липня 1991 року. У вказаному положенні розділ V присвячений виключно атестації осіб рядового та начальницького складу, у тому числі підрозділів податкової міліції. Втім цей розділ не є змістовним і дає лише загальне уявлення про те, яким чином відбувається атестація співробітників підрозділів податкової міліції.

Зокрема, згідно п. 47 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ УРСР від 29 липня 1991 року при проведенні атестації осіб рядового і начальницького складу всебічно оцінюються їх ділові, професійні, моральні та особисті якості, рівень культури і здатність працювати з людьми, робляться висновки про відповідність займаній посаді і даються рекомендації щодо подальшої служби. Втім відсутні будь-які вказівки на перелік критеріїв за якими оцінюється діяльність осіб рядового і начальницького складу, незрозумілим також залишається те яким чином визначаються професійні, моральні та особисті якості зазначених осіб. Оскільки, при атестації співробітників органів поліції висновок про їх професійні якості робиться на підставі результатів проведеного тестування.

Крім того у ст. 57 Закону України «Про Національну поліцію України» від 2 липня 2015 року передбачено, що основою метою атестації співробітників органів поліції є оцінка їх професійних та особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки, визначення відповідності посадам та перспектив подальшої службової кар'єри.

Безпосередньо у законодавчому акті критерії, які беруться до уваги при проведенні атестації не визначені, але їх перелік міститься в Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських від 17 листопада 2015 року. Так, в пункті 16 розділу IV закріплено такі критерії, як: рівень теоретичних знань та професійних якостей; показники службової діяльності; оцінки з

професійної і фізичної підготовки; повнота виконання функціональних обов'язків; наявність заохочень та дисциплінарних стягнень; результати тестування; результати тестування на поліграфі (у разі проходження).

Що ж до підстав проведення атестації, то їх перелік міститься в ч. 2 ст. 57 закону України «Про Національну поліцію України», хоча ч. 4 цієї частини передбачає, що рішення про проведення атестування приймає керівник поліції, керівники органів (закладів, установ) поліції стосовно осіб, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади їхніми наказами. Зазначене, у свою чергу призвело до прийняття різних рішень судів з одного й того ж самого питання. Зокрема, Дніпропетровський апеляційний адміністративний суд у справі № П/811/180/16 зазначив, що законодавець наділив керівника поліції повноваженнями щодо прийняття рішення про проведення атестування поліцейських, у тому числі для вирішення питання про звільнення зі служби через службову невідповідність. Тоді як Київський апеляційний суд у рішеннях № 10/637/16 та № 826/2010/16 дотримувався протилежного підходу. Суд дійшов згоди про те, що у ч. 4 ст. 57 Закону України «Про Національну поліцію» визначено осіб, які уповноважені видавати розпорядчий документ про проведення атестування, тоді як рішення про призначення атестування не є самостійною підставою для проведення атестування.

Що ж до співробітників Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, то на виконання Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України Наказом Служби безпеки України № 422 від 14 жовтня 2008 року було затверджено інструкцію, у розділі V якої передбачено, що метою атестації військовослужбовців є лише внесення обґрунтованих рекомендацій керівництву органів, закладів, установ безпеки для прийняття ними рішень щодо проходження військовослужбовцями служби.

Для досягнення зазначеної мети до уваги береться інформація про військовослужбовця, яка характеризує його готовність до служіння народу; наполегливість у виконанні своїх службових обов'язків; дисциплінованість; вимогливість до себе та підлеглих; організованість; здатність якісно виконувати поставлені завдання; проявляти ініціативу; швидко орієнтуватися та діяти у складних обставинах; вміння аналізувати та якісно керувати підлеглими; організаторські здібності; авторитет у колективі; рівень професійної підготовки; наявність наукового ступеня і вченого звання, знання іноземних мов; вміння застосовувати отримані знання на практиці; наявність оперативного досвіду, досвіду управлінської діяльності; здатність критично оцінювати свою діяльність, творчо ставитися до справи, вміння

зберігати державну таємницю, дотримуватися правил конспірації в роботі; стан здоров'я і працездатність. Крім професійних та особистих якостей військовослужбовця до уваги береться загальний стан справ в органі, підрозділі, закладі, установі, якими керує військовослужбовець, що атестується чи на ділянці роботи, за яку він відповідає, а також інші питання, необхідні для характеристики особи, що атестується.

Відповідно до вищевказаного можна зробити висновок, що при проведенні атестації військовослужбовців Служби безпеки України до уваги береться досить широкий спектр інформації про військовослужбовців, а також оцінка діяльності підрозділу, установи чи органу керівником якої він є. Поряд з цим вказівка на «... інші питання, необхідні для характеристики особи, що атестується» дозволяє стверджувати про невичерпність цього переліку. Однак зважаючи на те, що результатом атестації є рішення, яке стосується кар'єри військовослужбовця доцільно в підзаконному акті передбачити виключний перелік інформації, яка береться до уваги при проведенні атестації, оскільки це дозволить уникнути виникнення спорів між керівництвом та підлеглими щодо яких проводиться атестація.

Що ж до співробітників органів прокуратури, то тут слід звернути увагу, що в Положенні про організацію кадрової роботи в органах прокуратури затвердженого Наказом Генеральної прокуратури України № 351 від 18 грудня 2017 року питанню їх атестації приділено не дуже багато уваги. Зокрема, зазначено, що проведення атестації прокурорів під час дисциплінарного провадження здійснює атестаційна комісія. Поряд з цим не зрозуміло чому звертається увага на проведення атестації співробітників прокуратури лише в рамках здійснення дисциплінарного провадження. Крім того сумнівним є положення про те, що склад атестаційної комісії затверджується Генеральним прокурором України. Цілком очевидно, що такий порядок визначення складу атестаційної комісії ігнорує критерій об'єктивності при проведенні атестації співробітників прокуратури, так як особи, які є членами атестаційної комісії можуть керуватися виключно власними емоціями та переконаннями при оцінюванні результатів діяльності прокурора та складанні висновку атестації.

Втім така проблема є актуальною для всіх правоохоронних органів як суб'єктів захисту фінансово-економічної безпеки держави. Зокрема, у Службі безпеки України постійно діє Центральна атестаційна комісія, склад якої визначає Голова Служби безпеки України своїм наказом і яка включає голову (перший заступник начальника органу, підрозділу, закладу, установи), членів (заступників начальника, начальників основних структурних підрозділів, начальника підрозділу кадрового забезпечення органу, підрозділу, закладу, установи), секретаря (один з офіцерів органу, підрозділу, закладу, установи). В Національній поліції України склад центральних атестаційних комісій

затверджується наказом Національної поліції України, а склад атестаційних комісій органів поліції – наказом керівника відповідного органу за погодженням із Національною поліцією України. Але при цьому до зазначених вище комісій можуть бути включені також працівники громадських, правозахисних організацій, представники проектів міжнародної технічної допомоги громадськості та засобів масової інформації.

Таким чином, беручи до уваги вищевикладене атестація співробітників правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічних інтересів держави регламентована різними підзаконними актами. Разом з тим критерії атестації співробітників є лише в Національній поліції України, але при атестації військовослужбовців Служби безпеки України до уваги береться готовність до служіння народу, хоча не зрозуміло яким чином про неї отримують об'єктивні свідчення. Втім найскладніша ситуація на сьогодні з проведенням атестації співробітників підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, оскільки на законодавчому рівні відсутні критерії оцінки їх діяльності. Проблемним питанням є також формування складу комісій для проведення атестації співробітників правоохоронних органів, склад яких затверджується керівництвом зазначених органів, а деякі атестаційні комісії навіть не передбачають представників громадськості, що в умовах підвищення прозорості діяльності правоохоронних органів має важливе значення. Відповідно беручи до уваги недосконалість законодавчого регулювання проведення атестації співробітників правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічної безпеки держави є одним із аспектів такої загальної проблеми як неефективність діяльності правоохоронних органів України у сфері протидії та боротьби з фінансово-економічними злочинами, мають бути переглянуті мета та критерії проведення атестації їх співробітників. Більше того зважаючи на спільну мету правоохоронних органів як суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави, доцільно розробити та прийняти загальний для всіх вище вказаних правоохоронних органів порядок проведення атестації.

3 Зарубіжний досвід оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України

Для більш ретельного аналізу необхідно звернутися до міжнародного досвіду. Законодавство провідних країн світу має свої особливості, щодо процедури оцінки, як внутрішніх так і зовнішніх засад, ефективності діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. Саме дослідження особливостей оцінювання правоохоронної діяльності в таких країнах, як Сполучені штати Америки, Великобританія та інших, допоможе з'ясувати напрямок проведення реформ в Україні. Як показують соціологічні дослідження рівень довіри населення до правоохоронних органів в цих країнах вищий за рівень довіри в нашій державі. Вище зазначені дослідження досвіду країн в наведених аспектах є корисним для подальшого формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в обраній темі.

Критерії оцінки кінцевих соціально-значущих результатів в тому числі і правоохоронної діяльності – основне питання, що підлягає встановленню при вивченні ефективності діяльності. У сучасній міжнародній менеджмент-практиці такі критерії називаються ключовими показниками ефективності (Key Performance Indicators, KPI).

В федеральних країнах поліція, організована по континентальній моделі то оцінює свою діяльність самотійно, тобто використовуючи внутрішні засади оцінювання ефективності діяльності, також використовуються і зовнішні засади оцінювання через діяльність державних і політичних структур, в інтересах яких вона діє. Поліція Англійського зразка, посадові особи якої вибираються населенням на певний термін, населенням і оцінюється, що не виключає можливість державного контролю і оцінки. Особливість даної моделі правоохоронного органу в тому, що на чергових виборах, обрані працівники поліції можуть і не отримати займані посади на наступний термін, в разі незадовільної роботи. Така система ефективна і дозволяє говорити про об'єктивність оцінки діяльності поліції.

Одним із критеріїв внутрішньої оцінки ефективності діяльності можна виділити - систему фінансування при оцінці результатів роботи правоохоронного органу враховуються витрати на неї в співвідношенні з розмірами видатків на орган і відшкодовані за допомогою матеріальних збитків. У США, наприклад, виходячи з такого підходу, щорічний економічний ефект діяльності ФБР полягає у тому, що річний бюджет дорівнює приблизно 1 млрд. доларів, відшкодування визначається приблизно в 2 млрд. доларів.

Економічний фактор предбачає, те що ефективність правоохоронної системи може визначатися як максимальне зниження злочинності при заданому бюджеті витрат на захист порядку. З цього визначення випливає, що основна мета захисту правопорядку - запобігання злочинам, а не розшук і затримання злочинців.

У Чилі розповсюдженою є система внутрішнього оцінювання ефективності діяльності поліції. Поліція Чилі розробляє критерії оцінки рівня реалізації кожної названої мети. Ця система досить складна, при її застосуванні необхідне використання комп'ютерної техніки. Існує три види критеріїв: критерії-результати, критерії-пояснення, критерії-стратегії розвитку. Критерії-результати фіксують об'єктивно існуючі підсумки конкретної діяльності поліції, такі, наприклад, як частота скоєння злочинів, сприйняття населенням власної безпеки (тобто в якій мірі громадяни країни відчують себе в повній безпеці) і інше.

Критерії пояснення, судячи за наявними матеріалами, мають на меті довести до відома керівництва поліції і в кінцевому результаті пояснити населенню причини появи тих чи інших результатів роботи. До пояснювальних критеріїв належать державна соціальна виплата, неформальне посередництво в конфліктах, оперативність реагування на виклики, кількість розкритих злочинів, прогули особового складу, стан службового транспорту, плінність кадрів і інші.

Критерії стратегії розвитку включають проекти еволюції поліцейських структур, їх вдосконалення в найближчому і віддаленому майбутньому.

Враховуючи, вище зазначене, можна стверджувати, що оцінка діяльності правоохоронних органів повинна включати в собі і проведення перевірки конкретних працівників відповідних підрозділів, що собою являє внутрішню засаду оцінки ефективності діяльності. У Нігерії встановлюється перелік внутрішніх критеріїв для оцінки роботи поліцейських в цій країні. До них відносяться: сумлінність; коефіцієнт IQ (ступінь розвитку інтелекту особистості); повагу до старших; вміння працювати в команді; дисципліна, зовнішній вигляд; рівень злочинності на території обслуговування; акуратність і повнота звітності; оцінка населенням рівня роботи поліції; кількість скарг на поліцейського.

Накопичувальні дані за цими критеріями використовуються за підсумками року для просування поліцейського по службі. Окрім наведених внутрішніх критеріїв використовуються так звані спеціальні критерії оцінки діяльності по боротьбі зі злочинністю, рівня розкриття злочинів, кількості засуджених .

Цікавий приклад внутрішньої оцінки має Бразилія, боротьбу зі злочинністю здійснює цивільна поліція і воєнізована (воєнна) поліція. Громадянська поліція відповідає за слідство, розкриття злочинів. Тут оцінка

здійснюється за обсягом виконаної роботи і продуктивності праці працівників. Для більш точного обліку введена система балів.

Наприклад, кожна розкрита або завершена справа оцінюється в 14 балів, а нерозкрита - в 2 бали, отриманий ордер на арешт - 8 балів, а на обшук - 4 бали і так далі. Для воєнізованої поліції, яка здійснює вуличне патрулювання, встановлено єдиний критерій - рівень злочинності, але влада працює над додатковими критеріями оцінки конкретних співробітників патрульно-постової служби. Для просування по службі застосовуються спеціальні залікові бали: чим їх більше, тим стрімкіше кар'єрний ріст. При оцінці результатів діяльності окремих підрозділів керівники враховують, що органи працюють в різних умовах і порівнювати їх між собою не можна. Порівняння проводиться в межах кожного підрозділу в тимчасовому масштабі (відслідковується динаміка успішності роботи від кварталу до кварталу, від місяця до місяця). Дані про рівень злочинності регулярно (щоквартально) публікуються в офіційних виданнях країн.

Стосовно особливостей діяльності прокурорів в межах Європейського Союзу то оцінка відбувається на трьох рівнях:

1) рівень стандартів ЄС, що застосовуються до судової системи в частині виконання кримінального законодавства ЄС на національному рівні та транскордонного співробітництва в сфері свободи, безпеки і справедливості ЄС;

2) національний рівень – наскільки діяльність прокурорів сприяє ефективності національних судових систем та співробітництву міжвідомчих органів;

3) індивідуальний рівень – прокурор оцінюється у кожному конкретному випадку або періодично протягом усього періоду професійної кар'єри.

Загальними для кожного з трьох рівнів є наступні критерії діяльності: незалежність, неупередженість, якість та ефективність. Досягаючи повного дотримання цих критеріїв, прокурори отримують довіру громадськості.

У ЄС також існують важливі критерії діяльності, які направлені на підвищення наступних професійних вмінь та навичок прокурорів: лідерські якості; менеджмент: вміння упорядковувати справи і процеси; стратегічний менеджмент; управління змінами; кризовий менеджмент; концепція менеджменту тотальної якості; використання інноваційних технологій; досконале володіння юридичною англійською мовою. Навички комунікації з громадськістю та медіа.

На рівні ЄС, ефективна діяльність прокуратури означає: проведення справедливого, неупередженого, незалежного і оперативного розслідування; повне та всебічне дослідження обвинувальних і виправдувальних доказів – пошук правди; звуження міжвідомчої координації на національному рівні та транскордонних партнерів у сфері судової співпраці у кримінальних справах,

коли усі зацікавлені сторони співпрацюють професійно; цілісність та прозорість.

Поточна реформа кримінального судочинства в ЄС полягає в наступному: розширення компетенції Євроюсту, створення Європейської прокуратури, збільшення потенціалу Європейської судової мережі у кримінальних справах, Об'єднаних слідчих групах, введення Європейського порядку розслідування, що вступив в силу у 2017 році і значно розширив коло питань, з якими зіштовхуватимуться прокурори найближчим часом.

В деяких правоохоронних органів Британії проводиться внутрішній аудит, самими підрозділами даного органу. Стандарти внутрішнього аудиту державного сектора є обов'язковими для всіх центральних урядових відомств, агентств і виконавчих NDPB.

Ці стандарти, засновані на обов'язкових елементах Міжнародної системи професійної практики Глобального інституту внутрішніх ревізорів, покликані сприяти подальшому підвищенню професіоналізму, якості, послідовності та ефективності внутрішнього аудиту в державного сектора. Стандарти були переглянуті 1 квітня 2017 року, щоб відобразити останні зміни в Міжнародній системі професійної практики. В Британії існує загальний план рахунків - це єдиний набір кодів, які будуть використовуватися в центральному уряді для фінансової звітності. Він заснований на кодах, вже використовуються в системі бюджетування казначейських зобов'язань HM, OSCAR. Це дозволяє забезпечити більшу узгодженість звітності і простішу передачу фінансової інформації між відділами, відповідно це робить їх діяльність більш прозорою, і є критерієм внутрішнього оцінювання діяльності конкретних підрозділів.

Важливим є також дослідження критеріїв оцінки не тільки самих правоохоронних органів, а й діяльності саме працівників цих органів. Адже система оцінки ефективності діяльності працівника безпосередньо є внутрішньою засадою оцінки, бо проводиться керівником в середині конкретного відділу. Аналіз даного виду оцінки може запропонувати дієву систему оцінювання, що може покращити загальні показники ефективності діяльності правоохоронних органів, через призму оцінювання працівників покращиться загальна ефективність органу.

Говорячи про оцінку посадової відповідності службовців поліції США слід зазначити, що к більшості випадків, мова йде про систему формальних показників, за якими кожного службовця оцінює його безпосередній начальник. Оцінка здійснюється на регулярній основі, найчастіше, раз на рік. Це можуть бути словесні характеристики по кожному з параметрів, або оцінки у вигляді рейтингів. Начальник складає характеристику кваліфікації співробітника на поточний момент (рев'ю), яка далі зберігається в особовій справі працівника. При цьому кожен раз оцінюється виключно робота

поліцейського протягом останнього року. Оцінки за минулий рік в обов'язковому порядку пред'являються оцінюваному працівникові, і докладно з ним обговорюються перед тим, як вони стануть документальним фактом.

Процес оцінки жорстко регламентований. Керівник, який знає, що йому доведеться оцінити діяльність співробітника негативно, повинен зустрітися з ним кілька разів в обумовлені терміни і ознайомити його зі своїми претензіями; в іншому випадку він не має права виставити негативну оцінку. Співробітник має право оскаржити свої оцінки, як безпосередньо в момент пред'явлення, так і в подальшому, апелюючи до вищого начальства. У великих департаментах для цього часто існує стандартна прописана процедура.

Після того, як службовець ознайомлений зі своїми результатами за рік, керівник передає бланк з його оцінками своєму начальнику. В обов'язки кожного начальника входить ознайомитися з усіма характеристиками, заповненими його підлеглими на нижчих, скільки б рівнів ієрархії між ними не стояло, і переконатися, що оцінка проводилася неупереджено і справедливо.

Зрозуміло, що чим формальніший процес, тим більше ієрархічних рівнів існує в даній поліції. Тільки після цього характеристики передаються до відділу по персоналу і долучаються до особової справи співробітника.

Базуючись на цих показниках, начальник ставить завдання на наступний рік індивідуально кожному підлеглому, і протягом цього періоду, та по правилам один раз, зустрічається з кожним, щоб обговорити його прогрес, і намітити шляхи подальшого вдосконалення. Тобто, у процесі щорічної оцінки дві функції: ведення обліку досягнень співробітників, і зворотний зв'язок для них самих.

Дві головних практики оцінки діяльності поліцейських департаментів, підпорядкованих безпосередньо місцевій владі (а також окремих територіальних підрозділів в складі великих департаментів в містах) певною мірою конфліктують одна з одною. З одного боку, існують стандартні статистичні показники, зручні для бюрократичної звітності: кількість розкритих справ, рівень злочинності в окрузі, кількість рецидивів. З іншого боку, з поширенням концепції «community policing», останнім часом все більше уваги приділяється оцінці, яку дають діяльності поліції самі місцеві жителі. Тому, паралельно з традиційною системою поліцейської звітності, існує практика опитувань місцевого населення.

Вони варіюються від елементарних «community feed back forms», до дуже складних досліджень, покликаних оцінити очікування щодо поліції, відповідність реальної діяльності поліції цим перевагам і очікуванням, вплив поліції, реальний стан безпеки в окрузі. Опитування можуть бути обрані

муніципалітетом в якості офіційного інструменту оцінки діяльності поліції на рівні зі статистичною звітністю. Також можуть бути проведені за ініціативою самого поліцейського департаменту, громадськістю або вченими (або тим же муніципалітетом - але без рішення про їх використання в якості елемента офіційної оцінки) - в цьому випадку вони носять рекомендаційний характер. Статус офіційного може мати тільки той показник, який прийнятий виборним органом і оголошений в якості офіційного показника заздалегідь.

Кількісні показники результатів діяльності поліції застосовувалися для оцінки ще з тридцятих років ХХ століття. Тому багато з них настільки глибоко вкоренилися в практичну діяльність поліції, що продовжують впливати на діяльність поліції і сьогодні, серед них:

- 1) кількість виявлених злочинів, за видами злочинів, і динаміка цих показників;
- 2) відсоток розкритих справ у співвідношенні до зареєстрованих (повний аналог «розкриття»);
- 3) співвідношення кількості арештів до кількості зареєстрованих злочинів;
- 4) відсоток справ, які прокурори відмовилися прийняти для захисту в суді з тим обґрунтуванням, що поліцейське розслідування не було достатньо якісним;
- 5) кількість виписаних штрафів;
- 6) кількість викликів від громадян;
- 7) чисельність поліцейського персоналу на 1000 жителів;
- 8) різноманітні індикатори навантаження на персонал (кількість викликів в перерахунку на одного співробітника, і т.д.);
- 9) вартість повернутої в результаті розкриття злочинів власності, в співвідношенні до всіх втрат від злочинів проти власності;
- 10) кількість виступів в суді в пропорції до поданих до суду справах, адміністративним і кримінальним;
- 11) кількість скарг і подяк від громадян.

Деякі підрозділи поліції випускають офіційний звіт про свою діяльність за рік, що складається в основному з такою ж статистики. Практично там немає ніяких інших даних, крім тих, які можна отримати з внутрішньої поліцейської звітності.

Отже, можна зробити висновок що у світі існує досить розгалужена система оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, а саме поліції, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни. Вважаємо, на основі внутрішньої оцінки ефективності діяльності поліції можна розробити загальні засади оцінювання всіх правоохоронних органів. Також варто зазначити, що в більшості країн використовується поряд із загальним

оцінюванням діяльності органу, метод оцінки роботи працівника, що допомагає систематизувати роботу працівника на наступний рік.

На відміну від внутрішньої, система зовнішнього оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів в зарубіжних країнах класифікується в залежності від показників здійснюваної оцінки, тобто вирізняють:

- уніфіковану систему оцінки – дана система оцінювання діяльності правоохоронних органів базується на основі єдиного розробленого набору показників (Німеччина, Великобританія);

- оригінальна система оцінки – система оцінювання діяльності правоохоронних органів, яка формується на регіональному рівні з урахуванням умов функціонування і стратегічних цілей розвитку (США).

В зарубіжних країнах виділяють наступні способи формування системи зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів:

- активний – спосіб характеризується суб'єктом надходження ініціативи, а саме ініціатива виходить із органів державної влади різних рівнів (США, Німеччина);

- пасивний – формування системи зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів регламентується на державному рівні (Великобританія).

Сучасна модель оцінки ефективності діяльності органів в США, базується на Урядовому Акті виконання і результатів та Національного аналізу ефективності. Акт акцентує увагу на стратегічних результатах, тобто визначає лише два види оцінювання – оцінювання результатів і оцінювання наслідків. Від кожного органу вимагається підготовка стратегічних та щорічних планів, подача щорічних звітів, що поєднують фактичну результативність органу за звітний період з поставленими в планах цілями.

В системі органів США від 1979 року функціонує Комісія з акредитації правоохоронних органів (CALEA), яка була створена через спільні зусилля основних виконавчих асоціацій правоохоронних органів, а саме: Міжнародної асоціації начальників поліції (IACP); Національної організації чорних правоохоронних органів (NOBLE); Національної асоціації шерифів (NSA) і Міського політологічного форуму (PERF). Даний орган здійснює свою діяльність через акредитаційні програми CALEA.

Першою програмою сертифікації в США була саме програма акредитації правоохоронних органів, створена CALEA після її заснування. Її спочатку було розроблено для вирішення питань, з приводу необхідності посилення престижу правоохоронних органів як професії та покращення надання послуг правоохоронними органами. На сьогодні дана програма продовжується через програму акредитації різнорівневої правоохоронної системи. Органи можуть брати участь у акредитації CALEA з

правоохоронної діяльності (рівень 1) або в акредитації CALEA розвиток правоохоронних органів (рівень 2), незалежно від розміру агентства.

Особливістю даних програм є їх відкритість на міжнародній основі для всіх типів правоохоронних органів. Програми включають в себе спеціальні стандарти для перевірки та подальшої підтримки правоохоронних органів, вони забезпечують процес систематичного проведення оцінки діяльності та процедур установ та вносять корективи там, де це необхідно, щоб їх діяльність відповідала низці міжнародно визнаних стандартів.

Діяльність CALEA щодо правоохоронних органів базується на наступних положеннях:

- акредитація CALEA це один із самих успішних методів досягнення адміністративних та оперативних цілей, а також забезпечує керівництво персоналом;
- на основі стандартів акредитації CALEA опрацьовує необхідні звіти, здійснює аналізи;
- акредитація CALEA вимагає створення програм підготовки, для того щоб органи були готові вирішувати незвичайні ситуації;
- акредитація CALEA також виступає засобом для розвитку або вдосконалення відносин органу з громадою;
- акредитація CALEA посилює підзвітність органу як в середині самого органу, так і в спільноті через континуум стандартів, які чітко визначають владу, продуктивність та обов'язки.
- акредитація CALEA сприяє досягненню професіоналізму в діяльності правоохоронних органів.

CALEA виступає незалежною неприбутковою організацією. До складу CALEA входить виконавчий директор та колегія, яка складається з 21 члена, з них 11 мають бути практиками правоохоронних органів.

Основна програма CALEA включає в себе систему дій щодо акредитації правоохоронних органів, керуючись при цьому різноманітними стандартами. Стандарти акредитації стосуються дев'яти головних сфер правоохоронних суб'єктів: роль, обов'язки та відносини з іншими установами; організація, управління та адміністрація; структура персоналу; кадровий процес; правоохоронні операції; операційна підтримка; транспортні операції; затримка та судові вирішення; допоміжні та технічні служби.

Процес акредитації Комісії з акредитації правоохоронних органів в США складається з п'яти етапів: зарахування; самооцінка; оцінка на місці; розгляд Комісії та прийняття рішення; підтримання відповідності та повторна акредитація.

Перший етап проведення акредитації включає в себе ознайомлення з інформацією про акредитацію, збір інформації є веб-сайту CALEA та реєстрацію органу. Після того, як орган зареєструвався до однієї з програм

CALEA, він починає самооцінку, яка в середньому триває близько 24–36 місяців від дати підписання угоди про акредитацію, також орган в результаті самооцінки повинен скласти графік оцінки на місці.

Як тільки завершено етап самооцінки орган повідомляє CALEA про це та про своє бажання запланувати початок оцінки на місці. Дату оцінки планує комісія, однак вона є взаємно прийнятною. Команда експертів, відвідує орган для визначення відповідності стандартам, переглядає діяльність органу, проводить відкрите для громадськості слухання та звітує про свої висновки для остаточного визначення статусу акредитації.

Слухання комісії проводяться три рази на рік. У випадку відповідності органу всім вимогам, Комісія надає акредитацію на трирічний термін і може відобразити Марку передового досвіду програми CALEA.

Під час свого трирічного періоду діяльності орган повинен відповідати діючим стандартам та публікувати докази відповідності. Щоб зберегти свій акредитований статус, орган зобов'язаний подавати CALEA річні звіти. Реакредитація проводиться наприкінці трьох років, після ще однієї успішної оцінки на місці та слухання в Комісії.

На нашу думку, система зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів США знаходиться на високому рівні, вона чітко законодавчо закріплена, розроблений дієвий механізм її реалізації, що сприяє позитивним результатам, які відображаються в фінансово-економічній сталості країни.

Великобританія активно працює в напрямку громадського оцінювання діяльності правоохоронних органів, тому сприяє розвитку громадянського суспільства. Так, досить цікавим органом оцінки діяльності правоохоронних органів в Великобританії є Уельський аудиторський офіс (WAO). WAO є громадським грошовим спостерігачем у Уельсі та гарантує, що державні органи мудро витрачають грошові кошти, які їм виділяються з бюджету.

Також в Великобританії окремо існує державна програма оцінки ефективності діяльності органів поліції – «Індикатори служби найвищої якості». Дана політика з'явилася у зв'язку з прийняттям в 1999 році Закону «Про місцеві уряди», який зобов'язав всі органи, які надають послуги населенню надавати послуги найвищої якості у відповідності з потребами і пріоритетами регіону і розробляється під керівництвом Міністерства внутрішніх справ. Політика стосується не лише поліції, але Індикатори для поліції розроблені Міністерством внутрішніх справ.

Критерії ефективності діяльності зазначеного правоохоронного органу полягають в визначенні кількості успішного виконання завдань органом у сферах його компетенції, шляхом створення можливості порівняння досягнень в поліцейській службі. Уряд Великобританії визначає, що дана система оцінювання ефективності діяльності поліції є рушійною силою для

удосконалення якості служби. Для формування індикаторів служби найвищої якості застосовувалися наступні критерії:

- мінімізація індикаторів, які відображають труднощі завдань, які стоять перед поліцією;
- чіткість, зрозумілість і не допустимість подвійного тлумачення індикаторів;
- індикатори повинні бути вимірюваними і використовуватися для порівняння, тобто індикатори повинні мати кількісне вимірювання, ґрунтуватися на погоджених визначеннях і унеможливлювати маніпуляції з ними;
- ефективність індикаторів у вимірюванні внесків поліції в роботу у партнерстві, навіть якщо результати, які вимірюються напряду не залежать від поліції;
- індикатори повинні перекликатися з потребами особистої відповідальності;
- гнучкість індикаторів, щоб місцеві індикатори ефективності могли існувати паралельно з ними.

Для підвищення довіри громадськості до системи скарг на поліцію в Англії та Уельсі діє Незалежне управління по справах поліції (МОПК).

Такими чином аналіз системи оцінювання діяльності правоохоронних органів у Великобританії свідчить про його ефективність. В даній країні на належному рівні знаходиться механізм реалізації політики оцінювання органів, які здійснюють правоохоронну діяльність і мають вплив на економіку країни. Великобританія взяла курс на підвищення рівня громадського впливу та оцінювання діяльності органів, розробила дієві індикатори оцінювання, створила спеціальні органи для впровадження цієї діяльності.

Оцінка ефективності діяльності правоохоронних органів у деяких країнах здійснюється на основі створення системи якості в органах, тобто сукупності організаційних і технічних заходів, необхідних для забезпечення гарантій відповідності вимогам стандартів, контрактів тощо. Прикладом такої країни є Швеція. В даній країні активно використовується «Концепція трьох «Е» (economy, efficiency and effectiveness) – модель економічності, ефективності та результативності діяльності «внесок – продукт».

Перша складова – економічність (economy), означає використання належної кількості ресурсів відповідної якості в належний час, у необхідному місці, за прийнятну ціну, тобто правильне витрачання, друга складова, ефективність (efficiency) – співвідношення між продуктом у вигляді наданих товарів (послуг) та ресурсами, використаними на їх створення, третя складова, результативність (effectiveness) – ступінь відповідності досягнутих

результатів поставленій меті, погодження використаних засобів і результатів з поставленою метою.

У Швеції функціонує орган оцінки діяльності державних органів – Шведська державна аудиторська контора (NAO). Шведський NAO є частиною парламентського контролю, він гарантує, що держава здійснює скоординований та незалежний аудит державних фінансів. Шведський NAO є єдиним органом в країні, який може перевіряти всі державні фінанси. Крім того даний орган сприяє розвитку парламентського контролю та демократії інших країн через шведську міжнародну компетенцію.

Шведський NAO очолює три Генеральних аудиторів, які призначаються парламентом. Генеральні аудиторів разом приймають рішення щодо розподілу аудиторських областей між ними, але кожен генеральний аудитор потім приймає рішення щодо проведення перевірок, використання методів та висновків, які необхідно робити у межах своєї сфери відповідальності. Незалежність Генеральних аудиторів у Швеції захищається Конституцією.

Шведський NAO має чотири головні завдання: фінансовий аудит, аудит результативності, міжнародне співробітництво в галузі розвитку та глобальні операції.

Аудит ефективності – це сукупність дій NAO щодо перевірки ефективності діяльності державних органів, в тому числі і правоохоронних. Метою такого аудиту є забезпечення того, щоб держава, з огляду на інтереси широкої громадськості, отримувала результати за вкладені ресурси. NAO перевіряє наскільки об'єктом аудиту досягнуті його цілі, відповідність здійснюваних операцій, процесів цій меті. Для всіх аудитів ефективності загальним фактором є те, що вони базуються на виявленні проблемних показників та оцінці ризиків. Аудит спрямований на операції, які становлять ризику для досягнення мети, на встановлення неефективності діяльності органів, внаслідок недотримання ними правил та розпоряджень.

NAO також представляє Швецію у міжнародних контекстах, пов'язаних з перевітками, співпрацює з іншими країнами щодо розвитку потенціалу вищих інститутів контролю в країнах, що розвиваються. Метою такої діяльності є підтримка розвитку незалежних професійних аудиторських органів, сприяння демократичному розвитку та зміцненню наглядових повноважень парламентів у різних частинах світу.

Аналізуючи вищезазначене, можна стверджувати, що система оцінювання діяльності правоохоронних органів в Швеції полягає в проведенні аудиторських перевірок ефективності діяльності, які здійснюються одним органом. На нашу думку, така система є досить ефективною, однак підконтрольність органу аудиту Парламенту може викликати коруптивність, непрозорість та несправедливість такої діяльності.

Таким чином, підводячи підсумки з приводу питання щодо зарубіжного досвіду зовнішнього оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів, як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України, можна стверджувати, що системи оцінювання діяльності в Україні та досліджуваних зарубіжних країнах досить суттєво різняться. Загалом зарубіжний досвід зображує ефективність створення єдиного органу проведення оціночної діяльності, чіткість законодавчого регулювання даного питання, визначеність та ефективність механізму даної діяльності.

4 Обґрунтування можливості запровадження зарубіжного досвіду щодо оцінювання діяльності правоохоронних органів в Україні

Проведена реформа правоохоронних органів зумовлена станом розвитку української державності, соціальними та економічними перетвореннями, метою якої є протидія злочинним проявам. Зараз постало питання зростання вимоги до професійної та особистісної підготовки, вихованості працівників. Слід також зазначити, що діяльність працівника правоохоронного органу завжди відбувається під впливом не лише правових, але й інших (економічних, політичних тощо) факторів об'єктивної реальності. Вона виступає продуктом реалізації цілого комплексу засобів, передусім, юридичного характеру. Варто зазначити, що показники оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів не мають бути надуманими, а повинні відображати об'єктивний стан реалій їх діяльності.

Для об'єктивної оцінки діяльності правоохоронних органів необхідно запровадити загальні стандарти-показники ефективності діяльності, що могли б показувати успішне виконання покладених на них завдань. Такі показники можуть застосовуватися наступними критеріями:

- 1) показники повинні бути прозорими у зрозумінні, чіткими, що унеможливить подвійне тлумачення;
- 2) показниками мають визначати особливості їх кількісного і якісного вимірювання;
- 3) показники повинні перекликатися з потребами особистої відповідальності.

Так як в Україні не існує єдиної системи оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України, як на законодавчому так і на науковому рівні, то необхідно уточнити систему оцінки ефективності діяльності, бо вона може здійснюватися завдяки постійному моніторингу діяльності чи періодичному аналізу та оцінці. Для подальшого реформування правоохоронних органів необхідно законодавчо визначити засади оцінки діяльності, саме вони можуть визначати неефективну сторону роботи правоохоронної системи в цілому.

За оцінками експертів, досить складно визначити критерії, за якими може бути повно і об'єктивно оцінена ефективність діяльності правоохоронних органів тієї чи іншої держави. Адже кожна держава має властиві саме їй рівень і специфіку, цілі та завдання розвитку. Проте існує ряд показників, які успішно застосовуються в світовій практиці для оцінки ефективності правоохоронних систем.

Відповідно для удосконалення національного законодавства, необхідно не лише звернутися до аналізу оцінки ефективності діяльності провідних країн світу, перспективи їх впровадження в українське законодавство, але й оцінити ризики впровадження таких систем в Україні та готовність її до подальших змін у оцінці ефективності діяльності. Розглянувши особливості оцінювання такого органу як поліція в контексті міжнародного досвіду, можна запозичити проаналізовані системи і до нашої країни. Приклад поліції є доречним бо більшість населення звертається саме до цього правоохоронного органу, коли починає відстоювати свої громадянські права та обов'язки.

Після аналізу внутрішньої оцінки ефективності роботи у поліції США, неможливо не навести приклад, який було впроваджено в Нью-Йорку. Вагається що суттєвий вплив на систему оцінки роботи поліції у США мало впровадження у місті Нью-Йорк системи Compstat, що призвело до розповсюдження цієї системи в інших містах. Compstat це цілеспрямований стратегічний управлінський процес, що використовує комп'ютерні технології, оперативну стратегію і управлінську підзвітність з метою формування підходу до забезпечення поліцейським департаментом послуг у сфері контролю злочинності. Тобто ця система існує не тільки для оцінки діяльності, а й для управління ресурсами поліцейських департаментів.

До ключових елементів системи Compstat входить електронна база даних, до якої регулярно вносять інформацію про зареєстровані правопорушення та злочини. Завдяки використанню комп'ютерних технологій виявляються сплески кримінальної активності та формуються підходи до їх подолання. Другим ключовим елементом системи Compstat є квартальні зустрічі керівництва поліцейських управлінь, які збираються для обговорення та оцінки стану протидії злочинності. Як зазначалося раніше головною метою цієї системи при оцінюванні роботи поліцейських підрозділів є зниження рівня злочинності в цілому, це стосується як кримінальних так і суто економічних злочинів.

Один із засновників цієї системи комісар поліції міста Нью-Йорк У. Бреттон зазначав, що ця система фокусується на «бажаних результатах – менше злочинності і більше безпеки – і ми почали досягати історичного скорочення злочинності і покращення якості життя». Звичайно існує і низка зауважень до нього з точки зору ефективності оцінки діяльності поліції, а саме: система Compstat зосереджена передусім на зниженні рівня тяжкої злочинності; цей показник не відображає ефективність протидії злочинності у повній мірі, адже, з одного боку, фокусується лише на частині правопорушень, а з іншого – базується на зареєстрованих поліцією заявах про злочини, це звичайно не показує масштаби прихованої злочинності. Як і

в кожній системі існує можливість маніпуляції даними системи, через відмову у реєстрації чи реєстрацію злочинів як менш тяжких.

Данна системи Compstat є способом внутрішньої оцінки ефективності діяльності правоохоронного органу. Для можливості отримати більш об'єктивну картину злочинності, необхідно поєднувати цю систему оцінки їх з зовнішніми методами оцінювання.

Доцільно звернути увагу на метод збалансованої системи показників, що був запозичений із корпоративного управління. Збалансована система показників являє собою систему стратегічного менеджменту, започатковану на показниках, яка дозволяє привести діяльність організації у відповідність з її стратегією та здійснювати моніторинг досягнення стратегічних цілей. Щоб підлаштувати поліцію під дану систему пропонують оцінювати діяльність за наступними показниками: зниження рівня віктимізації; притягнення правопорушників до відповідальності; зниження відчуття страху та підвищення персональної безпеки, економічної безпеки та персональних даних; забезпечення безпеки у публічних місцях; прозоре, ефективне та доцільне використання фінансових ресурсів; чесне, ефективне та доцільне застосування засобів впливу; задоволення потреб споживачів поліцейських послуг.

Набирають популярності також альтернативні джерела інформації для оцінки діяльності поліції, тому доцільно проаналізувати ті які є найбільш поширеними у світі, варто зазначити п'ять загальних способів оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави.

На перше місце ставиться дослідження громадської думки (громадські опитування). Ці дані використовуються третіною департаментів, опитування проводяться щороку, зокрема для оцінки рівня латентної злочинності та оцінки громадою роботи поліції.

Другий вид оцінки діяльності даного органу проводиться через анкетування осіб, що мали контакти з поліцією. Інформація отримана даним шляхом, відображає більш точне становище, адже проводиться дане анкетування з особами, які мали безпосередньо контакт та були присутні під час виконання своїх службових обов'язків.

Третім способом варто виділити анкетування працівників поліції. Ця методика може оцінювати стан моралі у підрозділах, також виявляти проблеми в управлінні.

Четвертим способом є пряме спостереження, яке включає в собі дослідження спеціально підготовленими спостерігачами окремих аспектів роботи поліції або її наслідків. Недолік даного методу полягає в спеціальній підготовці персоналу, через це є досить затратним.

П'ятим є метод симуляцій, що на відміну від попереднього методу, дослідники не є пасивними спостерігачами, а мають симулювати певні типові ситуації. Разом з цим, даний метод залишається суперечливим, особливо коли йде мова про симуляції, що схиляють поліцейських до незаконних дій. Можна стверджувати що в США відсутній законодавчо та на національному рівні визначений спосіб оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, але з іншого боку в них сформовані як теоретичні так і практичні основи оцінки діяльності.

Не зважаючи на невизначеність національної системи оцінювання правоохоронних органів, варто запозичити досвід США і в українську практику. Так, якщо створити аналог системи Compstat в Україні, на рівні всіх областей та впровадити її не тільки в діяльність поліції, а наприклад в діяльність НАБУ як одну із форм внутрішньої статистичної оцінки це могло б покращити управління самих органів та відповідно покращило в результаті статистичні показники.

Зважаючи на досвід США Україні також необхідно запровадити дієвий інститут громадської думки. Зокрема, започаткувати практику проведення анкетувань як населення так і самих працівників правоохоронного органу. Для цього необхідно не лише здійснювати анкетування, але й робити постійний їх аналіз для удосконалення діяльності правоохоронних органів; досліджувати рівень обізнаності працівників та відповідність їх своїй посадовій діяльності. Запровадження інституту спостереження могло би бути дієвим в Україні зважаючи на його потенційну можливість знизити рівень свавілля та перевищення посадових обов'язків працівниками правоохоронних органів.

Доречна також практика Чилі, де розповсюдженою є система внутрішнього оцінювання ефективності діяльності поліції. Поліція Чилі розробляє критерії оцінки рівня реалізації для кожної названої мети. Ця система досить складна, при її застосуванні необхідним є використання комп'ютерної техніки, але належному фінансуванні такий спосіб оцінки діяльності має перспективи впровадження в нашій країні.

Одна з найбільш розвинених систем оцінки ефективності діяльності поліції сформована у Канаді. Результати діяльності оцінюються передусім в контексті досягнення стратегічних цілей, кожна з яких, у свою чергу, конкретизується відповідними бюджетними програмами. Запровадження такої практики можливе в діяльність різних правоохоронних органах, адже вона базується на методиці збалансованої системи показників та якщо співставити очікуваним результатом цілі «Зниження впливу кримінальної активності на життя канадців» є зниження рівня злочинності та шкоди, завданої нею. Індикаторами досягнення цього результату є:

- 1) ступінь задоволеності роботою Канадської королівської кінної поліції у сфері забезпечення порядку;

2) ступінь зниження збитків, завданих злочинами, та зниження кількості злочинів на душу населення.

На цьому прикладі видно, що інформаційною базою для оцінювання поліції є як дані поліцейської статистики, так і результати вивчення суспільної думки.

Переважно, саме поліцейські комісії оцінюють діяльність місцевої поліції. Створення подібних комісії в Україні також є доцільним. Основними сферами, в яких найчастіше оцінюється робота поліції, є зниження рівня віктимізації, забезпечення притягнення правопорушників до відповідальності, зниження страху перед злочинністю та підвищення відчуття безпеки, забезпечення безпеки у публічних місцях, ефективного, справедливого та законного використання засобів поліцейського впливу, ефективного та доцільного використання фінансових ресурсів тощо. При цьому, як і на федеральному рівні, можуть використовуватися як дані поліцейської статистики, так і дані із зовнішніх джерел.

В якості прикладу наведемо поліцейську комісію міста Ванкувер. Для оцінки діяльності місцевого департаменту поліції вона отримує щоквартальні звіти, які включають наступні індикатори: злочини проти власності; насильницькі злочини; рівень розкриття злочинів; час реагування на повідомлення; рівень ДТП та смертності на дорогах; рівень задоволеності громадян; рівень відхилення від бюджету. Серед основних особливостей системи оцінки діяльності канадської поліції, які є доцільними для використання в українських реаліях, можна виділити наступні: 1) цільове спрямування оцінки; 2) основою оцінки є досягнення визначених перед поліцією стратегічних цілей, що робить її дані значно інформативнішими для управління органами поліції; 3) комплексний підхід до джерел даних; 4) при оцінці діяльності поліції оцінюються як дані статистики, так і результати досліджень громадської думки.

Варто також запозичити систему оцінки посадової відповідності працівників правоохоронних органів, що забезпечують економічну безпеку держави, на основі міжнародного досвіду, що являє собою внутрішню оцінку.

У більшості випадків, мова йде про систему формальних показників, за якими кожного правоохоронця оцінює його безпосередній начальник. Оцінка здійснювалася б на регулярній основі, найчастіше, раз на рік. Це можуть бути словесні характеристики по кожному з параметрів, або оцінки у вигляді рейтингів. Начальник складає зведений документ – характеристику кваліфікації співробітника на поточний момент, яка далі зберігається в особовій справі працівника. При цьому кожен раз оцінюється виключно робота працівника правоохоронного органу протягом останнього року. Оцінки за минулий рік в обов'язковому порядку пред'являються оцінюваному працівникові, і докладно з ним обговорюються перед тим, як вони будуть

винесені на осуд вищестоящих осіб, і, тим більше, стануть документальним фактом. Дана модель на нашу думку ефективно оцінює діяльність співробітників правоохоронних органів.

Отже, можна зробити висновок що існують дієві моделі оцінки ефективності правоохоронних органів, що забезпечують економічну безпеку держави в інших країнах світу, які мали позитивні результати та які можна запровадити в Україні. Найбільш дієвими були б системи оцінки США, зокрема оцінка посадової відповідності та система Compstat. Об'єднання їх призвело би до створення дієвого механізму оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів.

На сьогодні оцінювання діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України здійснюється не на достатньому рівні, оскільки законодавством даний вид діяльності закріплений лише опосередковано, на низькому рівні ефективності знаходиться і механізм здійснювання зовнішнього оцінювання держави, не розроблені чіткі критерії оцінювання тих чи інших правоохоронних органів та багато інших проблем, які зумовлюють дослідження та запозичення зарубіжного досвіду стосовно даних аспектів діяльності.

В Україні взагалі не існує системи критеріїв за якими б відбувалося здійснення оцінювання ефективної діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України, тому їх розробка несла би позитивний характер. Однак спочатку необхідно на законодавчому рівні визначити поняття оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, поняття видів, закріпити механізм реалізації оцінки, визначити суб'єктів оціночної діяльності. Визначаючи критерії оцінки діяльності правоохоронних органів, необхідно їх розділити за специфіками даних органів, оскільки дані органи мають різну функціональну складову своєї діяльності.

У попередньому пункті досліджувалися особливості здійснення зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів таких країн як США, Великобританія та Швеція. На нашу думку системи здійснення зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів в цих країнах діють на належному рівні, хоча не зі всіма аспектами можна погодитися, але запозичення в певній мірі їх досвіду буде нести позитивний характер для України.

Беручи до уваги досвід США Україні доречно було б запровадити систему оцінювання діяльності правоохоронних органів, яка б формувалася на регіональному рівні з урахуванням умов функціонування і стратегічних цілей розвитку.

Система зовнішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів США знаходиться на високому рівні, вона чітко законодавчо закріплена,

розроблений дієвий механізм її реалізації, що сприяє позитивним результатам, які відображаються в фінансово-економічній сталості країни. Порівнюючи системи оцінювання ефективності діяльності в Україні та США, можна дійти висновку, що в нашій державі необхідно розробити комплексний законодавчий акт, який буде в повній мірі висвітлювати всі аспекти оцінювання кожної групи правоохоронних органів. Також доречним буде і розробка актів на регіональному рівні, які будуть також описувати систему оцінювання правоохоронних органів, однак враховуючи особливості свого регіону.

В системі органів США функціонує Комісія з акредитації правоохоронних органів (CALEA), яка виступає незалежною неприбутковою організацією і має на меті: посилення спроможності щодо запобігання та контролю злочинності; формулювання важливих процедур управління; встановлення справедливої та недискримінаційної практики персоналу; покращення надання послуг; закріплення міжвідомчої співпраці та координації; підвищення впевненості громади та персоналу в органі. Основна програма CALEA включає в себе систему дій щодо акредитації правоохоронних органів, керуючись при цьому різноманітними стандартами.

Зараз в Україні немає єдиного органу, який би регулював питання оцінки діяльності, лише в деяких нормативно-правових актах визначений обов'язок правоохоронних органів подавати звіти, хоча критерії взагалі не визначені, наприклад, такий обов'язок передбачений для Національної поліції, ДФС та інших органів. Тому на основі досвіду США незайвим буде створення в нашій державі незалежної, неприбуткової організації, з територіальними підрозділами, функції якої, на нашу думку, повинні визначатися наступними:

- аналіз діючої ситуації, щодо ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України та механізмів здійснення її оцінки;
- розробка та ініціювання перед законодавчим органом проекту Закону «Про оцінку ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України» та інших нормативно-правових актів необхідних для ефективного здійснення ним своєї діяльності;
- вивчення та застосування зарубіжного досвіду в сфері оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів;
- розробка критеріїв здійснення оціночної діяльності, враховуючи особливості кожного правоохоронного органу та регіону діяльності;
- щорічне здійснення перевірок ефективності діяльності правоохоронних органів;

- розробка звітів про результати перевірок, планів удосконалення системи діяльності органу, публікація їх на своєму сайті;
- супровід правоохоронного органу при виконанні планів удосконалення системи діяльності, внесення корективів в плани заходів;
- співпраця з громадськістю під час реалізації своїх функцій;
- проведення соціальних опитувань щодо рівня довіри громадян до правоохоронних органів та інші.

Україна вже почала співпрацювати з міжнародними організаціями щодо проведення оцінки діяльності правоохоронних органів за міжнародними методологіями такими як TADAT, SWOT та іншими, однак міжнародна практика застосовує набагато більше методологій, які є ефективними в оцінюванні. Яскравим прикладом є програми CALEA, які розроблені в США, серед них: акредитація правоохоронних органів та акредитації зв'язків з громадськістю.

Програма акредитації правоохоронних органів в США розроблена для вирішення питань, які розглядаються як необхідність посилення правоохоронних органів як професії та покращення надання правоохоронних послуг. Вона забезпечує процес систематичного проведення як внутрішнього, так і зовнішнього перегляду та оцінки політики та процедур органів та вносить корективи там, де це необхідно, щоб діяльність органу відповідала низці міжнародно-визнаним стандартам.

Програма акредитації зв'язків з громадськістю надає Комісії з акредитації або підрозділу зв'язку інформацію щодо процесу дієвості операцій та процедур органу щодо співпраці з громадськістю за допомогою систематичного перегляду та їх оцінки. Стандарти, на яких ґрунтується Програма акредитації зв'язків із громадськістю, відображають поточне мислення та досвід керівників громадської безпеки та експертів з акредитації.

На досвіді США Україні доречно також запровадити дані програми адаптувавши їх під особливості діяльності українських правоохоронних органів, оскільки програми охоплюють більш широкі сфери оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів. Варто зокрема запровадити в країні програму акредитації правоохоронних органів, яка буде механізмом оцінки правоохоронних органів. Оцінка за даною програмою повинна здійснюватися в наступні етапи:

- вивчення показників звітності правоохоронного органу, порівняння їх з показниками попередніх років та мінімальними показниками;
- проведення соціальних опитувань громадян щодо рівня наданих правоохоронним органом послуг, рівня довіри до них;
- надання розпорядження правоохоронному органу щодо проведення самооцінки відповідності стандартам діяльності;

- проведення органом самооцінки та підготовка до оцінки незалежною, неприбутковою організацією проведення оцінки ефективності діяльності на місці;
- оцінка діяльності правоохоронного органу на місці;
- аналіз незалежною, неприбутковою організацією проведення оцінки ефективності діяльності отриманої інформації за попередні етапи та прийняття рішення щодо ефективності діяльності правоохоронного органу;
- публікація на офіційному сайті організації результатів оцінки ефективності діяльності правоохоронного органу;
- розробка програм покращення ефективності діяльності правоохоронного органу та надання їх останньому;
- підтримка, консультування правоохоронного органу під час реалізації програм;
- повторна щорічна перевірка.

Також доречно запозичити програму підтримки правоохоронних органів, однак дещо зі зміною специфіки діяльності. В США Комісія з акредитації правоохоронних органів стягує з органів плату за надання послуг, в Україні доречніше ж ввести бюджетне фінансування незалежної, неприбуткової організації оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів. Програма підтримки правоохоронних органів повинна полягати в консультаційній, інформаційній допомозі органам для покращення їх ефективності діяльності.

Ефективність діяльності правоохоронних органів залежить від рівня професійності правоохоронців, тому необхідним є запровадження програми перевірки рівня надання освітніх послуг майбутнім правоохоронцям. Дана програма полягатиме в:

- перевірці освітніх програм;
- перевірці рівня професіоналізму викладачів;
- перевірці рівня знань майбутніх правоохоронців;
- розробці пропозицій щодо підвищення ефективності навчання;
- перевірка впровадження пропозицій та їх дієвості.

Позитивні результати також матиме впровадження програми оцінки зв'язків з громадськістю правоохоронного органу. Оцінка зв'язків з громадськістю правоохоронного органу полягатиме в наступному:

- збір інформації від правоохоронного органу щодо зв'язків з громадськістю;
- опитування громадян щодо зв'язків правоохоронного органу з громадськістю;
- аналіз інформації та прийняття рішення щодо зв'язків правоохоронного органу з громадськістю;

- публікація даного рішення на офіційному сайті організації результатів оцінки ефективності діяльності правоохоронного органу;
- розробка програм налагодження зв'язків правоохоронного органу з громадськістю;
- підтримка, консультування правоохоронного органу під час реалізації програм;
- повторні перевірки.

Одним із важливих критеріїв оцінки діяльності правоохоронного органу є громадська думка. За статистичними даними рівень довіри громадян до правоохоронних органів на недостатньому рівні, зокрема найвищий рівень довіри громадян до Національної гвардії (52,6%) та Державної служби України з надзвичайних ситуацій (50,5%), однак все одно дані відсотки відображають недостатній рівень довіри. Також в Україні недостатньо розвинене громадянське суспільство, що також гальмує ефективність системи оцінювання органів.

Досвід Великобританії свідчить про ефективність та необхідність розвитку громадянського суспільства. Тому на основі досвіду даної країни в Україні доречно впровадити державну програму спрямовану на співпрацю суспільства з правоохоронними органами та сприяння переконанню, що кожен має доступ до найкращих суспільних послуг. Програма повинна діяти на основі наступних принципів:

- збільшення вибору і надання громадянам контролю над послугами, які вони отримують від органів;
- надання людям справедливого доступу до послуг, які надаються правоохоронними органами та забезпечення їх належного рівня;
- встановлення відповідальності правоохоронних органів перед громадянами;
- надання права громадянам на розробку пропозицій щодо покращення діяльності органу.

Також на основі досвіду Великобританії доречно створити в Україні орган Управління громадянського суспільства, який буде нести відповідальність за політику щодо оціночної діяльності громадою правоохоронних органів. Даний орган захищав би сектор громадянського суспільства та співпрацював би з громадою з приводу питань оцінювання правоохоронних органів та контролю за їх діяльністю. Обов'язки даного органу включали б:

- вирішення складних соціальних проблем шляхом реалізації амбіційної стратегії громадянського суспільства;
- забезпечення сильного регуляторного середовища з дієздатними і достатніми ресурсами для здійснення громадою оцінювання правоохоронних органів та контролю їх діяльності;

- керування роботою правоохоронних органів щодо подолання односторонньої діяльності;
- фінансування громади в питаннях оцінювання правоохоронних органів та контролю їх діяльності;
- заохочення та підтримання контролю громадянським суспільством правоохоронних органів та інші.

Також на досвіді Великобританії варто надати створеній незалежній, неприбутковій організації з оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів функції щодо перевірки ефективності використання правоохоронними органами грошових коштів, які їм виділяються з бюджету. Організація забезпечувала б усвідомлення громадянами та державою правильності використання правоохоронними органами державних коштів, і того що органи розуміють та прагнуть до покращення результатів.

Зарубіжний досвід зображує ефективність діяльності органу, в компетентність якого входить функція розгляду та вирішення найбільш резонансних скарг громадян на працівників правоохоронних органів, що сприяє підвищенню рівня довіри громадськості до правоохоронних органів та системи скарг. Тому для підвищення системи забезпечення ефективності діяльності правоохоронних органів в Україні необхідно визначити орган відповідальний за здійснення такої діяльності. До функцій цього органу варто внести наступні повноваження:

- розгляд скарг громадян на працівників правоохоронних органів;
- винесення рішення за результатами розгляду;
- ініціювання перевірки діяльності даного органу;
- визначення аспектів, які сприяють невдоволенню громадян;
- розробка рекомендацій щодо усунення даних аспектів правоохоронними органами;
- створення статистичної інформації щодо сфери своєї діяльності.

Даний орган буде досліджувати найбільш серйозні та резонансні інциденти та звинувачення, пов'язані з правоохоронними органами, проводитиме розслідування серйозних скарг та ведення справ, пов'язаних з персоналом правоохоронних органів. Після отримання органом направлення від правоохоронного органу, чи скарги від громадян, він оцінюватиме інформацію, яку вони надали та вирішуватиме, чи підлягає справа розслідуванню, і який тип розслідування варто застосувати.

На основі досвіду Великобританії можна впровадити наступні види розслідування:

- незалежне, тобто орган самостійно досліджуватиме це питання за допомогою власних слідчих;
- розслідування під керівництвом державного органу, якому підпорядкований правоохоронний орган на який скаржаться;

– розслідування під наглядом, тобто правоохоронний орган самостійно розслідуватиме скаргу, а орган розгляду та вирішення найбільш резонансних скарг громадян на працівників правоохоронних органів лише контролюватиме цей процес.

За результатами розслідування орган розгляду та вирішення найбільш резонансних скарг громадян на працівників правоохоронних органів повинен буде скласти звіт щодо: події, що трапилась; аспектів, які досліджувалися; доказів, які було встановлено в ході розслідування; аналізу доказів; пропозицій стосовно заходів, які мають бути застосовані до винної особи. Дані звіти мають публікуватимуться на сайті даного органу.

Також роль даного органу буде проявлятися в аналізі статистичної інформації, яка впливає на громадську думку. Орган розгляду та вирішення найбільш резонансних скарг громадян на працівників правоохоронних органів повинен буде надавати широкий спектр статистичної інформації щодо кількості скарг на правоохоронні органи, предмету таких скарг, рівень довіри населення до них, назви правоохоронних органів на які більше всього надходить скарг тощо.

Таким чином, підводячи підсумки з приводу питання удосконалення українського законодавства щодо зовнішнього оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України на основі зарубіжного досвіду, варто зазначити, що на основі зарубіжного досвіду необхідно внести наступні зміни: на законодавчому рівні визначити поняття оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, поняття видів, закріпити механізм реалізації оцінки, визначити суб'єктів оціночної діяльності, розробити критерії за якими б відбувалося здійснення оцінювання ефективної діяльності правоохоронних органів з урахуванням специфіки кожного органу, створити орган, який би регулював питання оцінки діяльності тощо.

ВИСНОВКИ

Захист фінансово-економічних інтересів особи, суспільства та держави національним законодавством покладено на правоохоронні органи України. Відповідно від того наскільки ефективно останні виконують покладені на них обов'язки залежить рівень фінансово-економічної безпеки держави.

На сьогодні завдання щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави від протиправних посягань здійснюють органи Національної поліції України, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, підрозділів податкової міліції ДФС України, про що свідчить аналіз положень нормативно-правових актів, які закріплюють їх повноваження. Разом з тим особливого поширення набуває ідея об'єднання повноважень щодо протидії та боротьби з фінансово-економічною злочинністю в межах компетенції одного правоохоронного органу. Але незважаючи на таку тенденцію на науковому та законодавчому рівнях не вирішено питання про оцінку діяльності такого органу, що тим не менш є необхідним для вчасного виявлення та усунення недоліків його діяльності, прогалин у національному законодавстві та спрямування діяльності нового органу на якісне виконання своїх завдань та функцій.

У свою чергу аналіз наукових та законодавчих джерел дозволяє стверджувати, що універсальною засадою внутрішнього оцінювання діяльності правоохоронних органів є проведення звітності відповідними органами, що забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. Саме звіти правоохоронних органів дають можливість проаналізувати та прослідкувати за деякими критеріями оцінювання: за виконанням річних планів, результатами проведених розслідувань за підзвітний період, статистичними даними відносно показників розкритих справ та коштів що було виділено для забезпечення нормального функціонування органу та сум, що були повернутими до бюджету за наслідком проведених розслідувань. Однак актуальним залишається питання закріплення у законодавстві України: особливостей, способів, критеріїв оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів та визначення поділу оцінки за внутрішніми та зовнішніми засадами.

Потребує удосконалення також такий традиційний критерій оцінювання діяльності окремих осіб як атестація співробітників правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічних інтересів держави, оскільки проведення атестації регламентується різними підзаконними актами. Разом з тим критерії атестації співробітників є лише в Національній поліції України, але при атестації військовослужбовців Служби безпеки України до уваги береться готовність до служіння народу, хоча не зрозуміло яким чином про неї отримують об'єктивні свідчення. Втім найскладніша ситуація на сьогодні з проведенням атестації співробітників

підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, оскільки на законодавчому рівні відсутні критерії оцінки їх діяльності. Проблемним питанням є також формування складу комісій для проведення атестації співробітників правоохоронних органів, склад яких затверджується керівництвом зазначених органів, а деякі атестаційні комісії навіть не передбачають представників громадськості, що в умовах підвищення прозорості діяльності правоохоронних органів має важливе значення. Відповідно беручи до уваги недосконалість законодавчого регулювання проведення атестації співробітників правоохоронних органів України як суб'єктів захисту фінансово-економічної безпеки держави є одним із аспектів такої загальної проблеми як неефективність діяльності правоохоронних органів України у сфері протидії та боротьби з фінансово-економічними злочинами, мають бути переглянуті мета та критерії проведення атестації їх співробітників. Більше того зважаючи на спільну мету правоохоронних органів як суб'єктів захисту фінансових та економічних інтересів держави, доцільно розробити та прийняти загальний для всіх вище вказаних правоохоронних органів порядок проведення атестації.

Досвід зарубіжних держав, на відміну від України, свідчить про існування досить розгалуженої система оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку країни. Вважаємо, на основі внутрішньої оцінки ефективності діяльності поліції можна розробити загальні засади оцінювання всіх правоохоронних органів. Також варто зазначити, що в більшості країн використовується поряд із загальним оцінюванням діяльності органу, метод оцінки роботи працівника, що допомагає систематизувати роботу працівника на наступний рік. Загалом досвід США, Канади, Чилі, Бразилії, Великої Британії, Швеції свідчить про створення єдиного органу проведення оціночної діяльності, чіткість законодавчого регулювання даного питання, визначеність та ефективність механізму даної діяльності.

Зважаючи на позитивний досвід вищезгаданих держав вважається можливим взяти до уваги в Україні модель оцінки посадової відповідності США та систему оцінювання Compstat. Об'єднання їх призвело би до створення дієвого механізму оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів в Україні. Крім того звертається увага на доцільність визначення на законодавчому рівні поняття оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів та її видів, закріпити механізм реалізації оцінки, визначити суб'єктів оціночної діяльності, розробити критерії за якими б відбувалося здійснення оцінювання ефективної діяльності правоохоронних органів з урахуванням специфіки кожного органу, створити орган, який би регулював питання оцінки діяльності тощо.

Перелік джерел посилання

1. Андрійченко Н.С. Атестація як внутрішній критерій оцінювання діяльності співробітників правоохоронних органів України, які забезпечують фінансово-економічну безпеку держави. *Visegrad journal on human rights*. 2018 № 3 С. 7–11. http://vjhr.sk/archive/2018_3/part_2/3.pdf.
2. Андрійченко Н.С. Кадрове забезпечення СБУ як суб'єкта захисту фінансової системи держави в умовах її реформування. *Юридичний науковий електронний журнал Запорізького національного університету*. - 2018. - № 2. С. 111–114.
3. Аналіз судової практики оскарження рішень атестаційних комісій органів (закладів, установ) Національної поліції України про звільнення працівників поліції внаслідок не проходження ними атестації: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України № 11 від 29.09.2016 р. URL: http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_11_29-09-2016/.
4. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
5. Беззуб І. Чи полегшить життя українському бізнесові «Фінансова поліція»? [Електронний ресурс] / І. Беззуб. – Режим доступу : <http://www.nbuviar.gov.ua/index.php?option350>.
6. Бугайчук К.Л., Святокум І.О., Чумак В.В. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 52 с.
7. Виступ Генерального прокурора України Юрія Луценка у Верховній Раді України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news .html_m=publications &_c=view&_t=rec&id=208405.
8. Гаврилюк Т. Довіра до міліції як передумова та результат її ефективної діяльності. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 2 (14). С. 66-73.
9. Дарнопих Г.Ю. Економічна безпека держави в умовах трансформаційної економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Г.Ю. Дарнопих; Харк. держ. ун-т. – Х., 1999. – 22 с.
10. Детюк А. М. Правоохоронні органи як суб'єкти системи забезпечення економічної безпеки України / А. М. Детюк // *Підприємство, господарство і право*. – 2009. - № 12 (168). – С. 33-37.
11. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2001. – 309 с.

12. Жаліло Я. А. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти / Я. А. Жаліло. – Київ : Сатсанга, 2001. – 224 с.
13. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади : наук.-метод. рекомендації: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2015. 44 с.
14. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом за 9 місяці 2018 року Генеральної прокуратури України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011>.
15. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом за 9 місяці 2017 року Генеральної прокуратури України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113279&libid=100820.
16. Ипакян А.П. Методологические основы оценки эффективности деятельности органов внутренних дел. М.: Академия МВД СССР, 1976. 49 с.
17. Князев С. У 2018 році буде змінено систему оцінки роботи поліції. URL: http://mvs.gov.ua/ua/news/11452_Cergiy_Knyazv_U_2018_roci_bude_zmineno_sistemu_ocinki_roboti_policii_FOTO_VIDEO_INFOGRAFIKA.htm.
18. Комісія з акредитації правоохоронних органів (США). URL: www.calea.org (дата звернення: 12.11.2018).
19. Комісією з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури оцінено стан виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою Генеральної прокуратури України на 2018 рік. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=233667.
20. Концепція економічної безпеки України / Ін-т. економ. прогнозування; Кер. проекту В.М. Геєць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
21. Костюк В. Л. Міжнародний досвід діяльності патрульної служби при забезпеченні охорони громадського порядку. Криміналістичний вісник. 2010. № 2 (14). С. 145–152.
22. Куліш А. М. Щодо визначення поняття «правоохоронні органи» / А. М. Куліш // Право і безпека. – 2005. – №5. – С. 90–92.
23. Куліш А. М. Миколенко Н. С. Критерії оцінки ефективності діяльності органів прокуратури України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 2 Том 1 С. 62-67.
24. Курлович П. Н. Полиция в правоохранительной системе США. Вестник Казанского юридического института МВД России. – 2013. – № 12. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/politsiya-v-pravoohranitelnoy-sisteme-ssha> (дата звернення: 12.11.2018).
25. Лошицький М. В. Щодо досвіду поліцейської діяльності США, Великобританії та Канади. Актуальні проблеми адміністративного права та адміністративного процесу в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 29 трав. 2015 р.). Дніпропетровськ, 2015. С. 11–14.

26. Мельник К.Ю. Атестація службовців правоохоронних органів. Форум права. 2010. № 1. С. 243–249.
27. Мельник М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: навчальний посібник / М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2002. – 234 с.
28. Міжнародні Стандарти Професійної Практики Внутрішнього Аудиту (Стандарти). URL:https://www.iaa.org.ua/?page_id=189 (дата звернення: 12.11.2018).
29. Міністерство внутрішніх справ Великобританії. URL: www.homeoffice.gov.uk (дата звернення: 12.11.2018).
30. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В. М. Геєця. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
31. Ніпіаліді О. Ю. Перспективи створення Служби фінансових розслідувань: українські реалії та зарубіжний досвід / О. Ю. Ніпіаліді // Актуальні проблеми правознавства: зб. наук. пр. юр. факультету ТНЕУ. – Тернопіль. : ТНЕУ, 2017. – Вип. 3(11) – 208 с.
32. Нова поліція і старі проблеми: що не так з правоохоронною реформою: URL:<https://ukr.segodnya.ua/ukraine/novaya-policiya-i-starye-problemy-cto-ne-tak-s-pravoohranitelnoy-reformoy-1161735.html>.
33. Організація судових та правоохоронних органів: підручник для студентів юрид. спеціальностей вищих навч. закладів / І. Є. Марочкін, Н. В. Сібільова, В. П. Тихий та інші. За редакцією: І. Є. Марочкіна, Н. В. Сібільової. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2007. — 528 с.
34. Овсянко Д.М. Туманов Г.А. Административное право: учеб. пос. Москва: Юристъ. 1997. 446 с.
35. Організація судових та правоохоронних органів: підручник, І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, П. М. Каркач та інші; за редакцією. І. Є. Марочкіна. Харків «Право», 2014. - 448 с.
36. Осика І. М. Критерії оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів: досвід США і Великобританії. Національна громадська платформа «Реформуємо МВС: прозорість та відповідальність», 2015. URL: http://police-reform.khpg.org/articles/kriteriyi_oscinki_efektivnosti_diyalnosti_pravoohoronnih_organiv_dosvid_ssha_i_vel (дата звернення: 12.11.2018).
37. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 02.03.1994 р. № 3781-XII/ Верховна Рада України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
38. Про національну безпеку України: Закон України від 08.07.2018 р. № 2469-VIII/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення 20.09.2018).

39. Про оперативно-розшукову діяльність URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

40. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15>.

41. Про Службу безпеки України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

42. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

43. Про захист суспільної моралі URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.

44. Скорук О. ВЕкономічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення / О. В. Скорук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 6(3). – С. 39-42.

44. Про Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію) : Законопроект України від 12.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT0453.html.

45. Подмаркова І.П. Підвищення соціальної та економічної ефективності правоохоронної діяльності: Науково-практичні рекомендації. - Донецьк: ДЮІ МВС, 2006. - 68 с.

46. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697–VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

47. Про Комісію з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури: Наказ Генеральної прокуратури України від 14 березня 2017 р. № 81 VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0081900-17>.

48. Понзель М. Три роки Нацполіції України: довіра падає, реальних змін немає. URL: https://protocol.ua/ua/tri_roki_natspolitsii_ukraini_dovira_padae_realnih_zmin_nemaе/.

49. Про утворення територіального органу «Національної поліції»: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 р. № 831-2015-п Кабінет міністрів України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2015-%D0%BF>.

50. Про Національне антикорупційне бюро України від 14 жовтня 2014 р. №1698-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

51. Про Службу безпеки України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

52. Пушкар З.М. Атестація державних службовців : особливості та методика її проведення. Наука молода. 2016. № 2. С. 5–12.

53. Пархоменко-Куцевіл О. Удосконалення процедури атестації державних службовців: порівняльно-правовий аналіз. Вісник Національної академії державного управління. 2010. С. 55–62.

54. Про проходження служби особами начальницького складу податкової міліції та обчислення їм вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги: Постанова Кабінету міністрів України № 1716 від 30.10.1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-98-%D0%BF>.

55. Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ: Постанова Кабінету міністрів України № 114 від 29.07.1997 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/114-91-%D0%BF>.

56. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 р. / Верховна рада України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.

57. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 1465 від 17.11.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15/para%2015#n15>.

58. Про затвердження Інструкції про організацію виконання Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України: Наказ Служби безпеки України № 422 від 14.10.2008 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1323-08/page/>.

59. Про затвердження Положення про організацію кадрової роботи в органах прокуратури: Наказ Генеральної прокуратури України № 351 від 18.12.2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0113-18/page>.

60. Раевский П.А., Пархоменко С.А. Организация правоохранительной системы в некоторых федеративных странах мира. Информационно-справочные материалы. URL: <http://www.inde m.ru/proj/rpf/OrPraOhrSiFederStra.pdf> (дата звернення: 12.11.2018).

61. Резнік О.М. Критерії оцінювання діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки країни: окремі аспекти. Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» - 2017. - № 2. Том 2. – С. 77- 79.

62. Резнік О.М. Сутність та структура адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Jurnalul juridic national: teorie și practică № 2-2 (30), 2018. С. 69-72.

63. Резнік О.М. Оцінка діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Прикарпатський юридичний вісник № 6 (21). Т. 2. 2017. С. 71-74.

64. Рубанов В. Безопасность – лозунги, теория и политическая практика / В. Рубанов // Российский экономический журнал. –1991. –№ 17. –С. 31-41.

65. Сердюк А. М. Щодо критеріїв ефективності діяльності поліції закордонних країн. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 3, Т. 2. С. 155–159.
66. Семенова А.В. Роль Державної аудиторської служби України в адміністративно-правовому механізмі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Правові новели. 2018. №4. С. 227-231.
67. Семенова А. В. Щодо мети здійснення державного фінансового контролю Державною аудиторською службою України. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. № 1. С. 115-118
68. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України : монографія / А. І. Сухоруков (передмова акад. НАН України С. І. Пирожкова). – Київ : НІПМБ, 2004. – 117 с.
69. Тацій В. Визначення поняття та системи правоохоронних органів у концепції змін до Конституції України (концептуальні підходи) [текст] / В. Тацій // Право України. – 2012. – № 11-12. – С. 233-240.
70. Чорнодід І.С. Забезпечення економічної безпеки держави в транзитивній економіці: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / І.С. Чорнодід; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 18 с.
71. Шкуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / К., 2004. – 18 с.
72. The relations unshadowing in business activities: The economic and legal factors of security at the macroeconomic level / Kulish A., Petrushenko M., Reznik O., Kiselyova E. // Problems and Perspectives in Management. Volume 16 2018, Issue 1, pp. 428-436.
73. Federal Department of Justice and Police FDJP. URL: <https://www.ejpd.admin.ch/content/ejpd/en/home.html>
74. Virgil Ivan-Cucu Evaluating prosecutors' performance: celebrating success sand censuring failure. URL: <http://www.iap-association.org/getattachment/Conferences/Annual-Conferences/Annual-Conference2014/Tuesday-25November-2015/Virgil.pdf.aspx> (дата звернення: 12.11.2018).

Додатки

Додаток А

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор СумДУ
Жарпуш В.Д.
« 10 » 12 2018 р.

АКТ
впровадження (використання) результатів
науково-дослідної роботи (етапу НДР) у навчальний процес

В ході виконання роботи по темі «Система критеріїв зовнішнього моніторингу діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки держави» № 0118U003575, за період з 01 січня 2018 р. по 19 грудня 2018 р. розроблено монографію: Interaction between local authorities and law enforcement agencies / V.O. Burbyka, A. V. Solonar, O. M. Reznik // Saarbrücken, Deutschland / Germany / Globe Edit ist ein Imprint der / is a trademark of OmniScriptum GmbH & Co, 2018. – Pages 151.

Керівник теми Куліш Анатолій Миколайович

Комісія в складі:

Голова комісії: завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Шахомов В.В.

Члени комісії: доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Резнік О.М.

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Ільченко О.В.

встановила впровадження в навчальний процес результатів досліджень та місце їх використання: при викладанні навчальних дисциплін «Судові та правоохоронні органи», «Адміністративне право» та «Кримінальний процес».

« 10 » 12 2018 р.

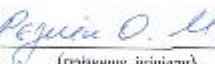
Голова комісії:

Шахомов В.В.
(прізвище, ініціали)

Шахомов В.В.
(прізвище, ініціали)

Члени комісії:

Резнік О.М.
(прізвище, ініціали)

Резнік О.М.
(прізвище, ініціали)